

Felügyeleti állásfoglalások

A Tisztelt Olvasó az alábbiakban – a felügyelt intézményekre vonatkozó törvényeknek megfelelő feldolgozásban – kérdéseket és válaszokat talál. A kérdéseket a felügyelt szervezetek és azok ügyfelei tették fel, a válaszokat pedig a Felügyelet munkatársai készítették el. A Felügyelet céljai között mindig kiemelten fontosnak tartotta, hogy segítse a felügyelt szervezetek munkáját, valamint az ügyfelek tájékoztatását. Ugyanakkor ezen segítő tevékenysége során fokozottan figyelemmel kell lennie az Alkotmánybíróság több döntésére, amelyek a jogbiztonság szempontjából nem engedik közigazgatási szerv számára az állásfoglalásokkal történő jogértelmezést. A két elvárásnak megfelelően e helyen kell nyilvánvalóvá tenni a Tisztelt Olvasó számára, hogy a következőkben leírt vélemények nem kötelező erejűek, nem minősülnek a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény szerinti jogi iránymutatásnak. Ha azonban a vélemények tartalmát a Tisztelt Olvasó munkájában, egyéb ügyében haszonnal tudja alkalmazni, a Felügyelet segítő szándéka már elérte célját.

Pénztári terület

Mindkét nyugdíjpénztár típusra vonatkozóan kialakított állásfoglalások

TARTALOMJEGYZÉK

2008. év	3
1. Vegyes pénztár esetében a küldöttválasztó közgyűlést meg kell-e hirdetni országos napilapban is, akkor, ha a pénztár alapszabálya a tagok egyenkénti értesítéséről rendelkezik?	3
2. Mit tehet az önkéntes és magánnyugdíjpénztár, ha a hagyatéki eljárás során jogszabálysértés vagy egyéb akadály merül fel?	3
<i>Lezárva: 2008. május 28-án</i>	4
2007. év	5
1. 5	
a) Mi legyen a pénzáramlások súlyozásának kiszámításakor a periódus meghatározásának módja, illetve ezzel párhuzamosan, a "T. napi idősúlyozású hozam" képlete alkalmas-e a közgazdaságilag helyes hozamráta kiszámítására?	5
b) Van-e arra lehetőség, hogy a vagyionkezelői teljesítményt megítélendő, a cash-flow elemek figyelembevételét az ügyfél és a vagyionkezelő szerződésben rögzítse, és esetlegesen a súlyozás tekintetében saját procedúrát alkalmazzon?	7
2. Megbízhat-e a nyugdíjpénztár külföldi természetes, illetve jogi személyeket tagszervezéssel?	7
3. Szükséges-e a letétkezelő ellenjegyzése az Öpt., az Mpt. és a Tpt. által meghatározott ingatlan-adásvételi szerződések megkötésére vonatkozó előszerződések érvényességéhez?	7
4. Megfelel-e a magánnyugdíjpénztár, illetve az önkéntes nyugdíjpénztár a 723/2004 tanácsi rendelettel módosított 259/68 tanácsi rendelet VIII. Melléklet 12. cikk 1. § b) pontjában előírt feltételeknek?	8
<i>Lezárva: 2007. november 21-én.</i>	10
2006. év	10
1. Számíthat-e nyugdíjra a tag az önkéntes, illetve a magánnyugdíjpénztártól, ha a nyugdíjkorhatár előtt leszázalékolják, továbbá jogosult-e nyugdíjra akkor is, ha a munkaképesség-csökkenése nem éri el a 67 %-ot.	10
2. Milyen módon vállalhatja át a pénztár az átlépési költséget?	11
3. Mit tehet az önkéntes, illetve a magánnyugdíjpénztár, ha nagyobb összeget fizet ki a tagsági viszonyát megszüntető tagnak, mint ami megilletné?	11
4. A pénztártag végrendeleti örököse kedvezményezettnek tekintendő-e?	12
5. Adhat-e nyugdíjpénztár óvadékot hitelintézetnek a befektetési célú ingatlanberuházáshoz igényelt bankgarancia, illetve akkreditív biztosítékként.....	13
6. A haláleseti kedvezményezett engedményezheti-e az önkéntes, illetve a magánnyugdíjpénztártól járó összeget más személy részére?	14
<i>Lezárva: 2006. december 31-én.</i>	16

2005. év 17

Kötelezettséget vállalhat-e a Pénztár arra, hogy biztosítja és elősegíti az együttműködő partner szolgáltatási ajánlatainak a pénztártagokhoz történő eljuttatását? 17

Van-e annak jogszabályi lehetősége, hogy vegyes pénztárak közös könyvvizsgálót alkalmazzanak az önkéntes és a magán ágban? 17

Az önkéntes nyugdíjpénztár által működtetett magánnyugdíjpénztár esetében az egyes pénztári ágazatok könyvvizsgálatát végezheti-e ugyanazon könyvvizsgáló vagy pedig külön-külön könyvvizsgálót kell megbízni? 19

Gyűjthet-e a pénztár adatokat a tagjaitól azok magasabb szintű kiszolgálása érdekében?..... 20

A pénztártagoknak szóló értesítések mellékleteként reklámozhatják-e más, a csoporthoz tartozó szolgáltató, így például a biztosító vagy a bank szolgáltatásait? 22

Hogyan lehet megállapítani a nyugdíjkorhatárt?..... 23

Melyik pénztártípusnak kötelező befektetési számlát nyitni? 24

Hogyan kell számítani az OTC árfolyamok érvényességét? 24

Mikor lehet egy értékpapírt 3 hónapnál rövidebb, illetve hosszabb futamidejűnek tekinteni (92 nap, vagy naptár szerinti dátum), illetve, hogy melyik értékelési szabály irányadó a pontosan 3 hónapos hátralevő futamidejű értékpapírokra?..... 25

Magán- vagy önkéntes nyugdíjpénztár más pénztárat vagy hitelintézetet, biztosítót reklámozhat-e a tagok címére küldött kiadványban, illetve megteheti-e ugyanezt a biztosító és a hitelintézet a pénztárak szolgáltatásaira vonatkozóan?..... 25

Lehet-e magyar vállalat a külföldi anyavállalat által alapított foglalkoztatói nyugellátást szolgáltató intézménybe befizetést teljesítő támogató vállalkozás?..... 26

Mely tevékenységet szervezhet ki a pénztár, illetve mely tevékenységek más általi végzése minősül a pénztári jogszabályok értelmében kiszervezésnek? 26

Lezárva: 2005. december 31-én..... 28

2004. év 28

Az önkéntes nyugdíjpénztár által működtetett magánnyugdíjpénztár (vegyes) pénztár egyik ágazatának végelszámolással történő megszüntetése esetén e körben hozhat-e a döntést a másik ágazat közgyűlése? 28

Dönthet-e - és amennyiben igen, milyen módon – az ún. vegyes pénztár egyik ágazatának közgyűlése a másik ágazat végelszámolása költségeinek átvállalásáról?..... 28

A nyugdíjpénztárak piaci eszközértékelése során a megkötött, de még el nem számolt kamatozó értékpapírügyleteket milyen módon lehet a piaci értékben követelésként, kötelezettségként érvényesíteni?.. 28

Lehet-e a fedezeti tartalékok eszközeként, azaz befektetésként a két ágazat közös tulajdonában egy ingatlan? .. 29

Lezárva: 2004. december 31-én..... 31

Mindkét nyugdíjpénztár típusra vonatkozóan kialakított állásfoglalások

2008. év

1. Vegyes pénztár esetében a küldöttválasztó közgyűlést meg kell-e hirdetni országos napilapban is, akkor, ha a pénztár alapszabálya a tagok egyenkénti értesítéséről rendelkezik?

Az Önkéntes Kölcsönös Biztosító Pénztárakról szóló 1993. évi XCVI. törvény (Öpt.) 21. §-a (2) bekezdése értelmében a közgyűlés összehívásának módjáról az alapszabályban kell rendelkezni.

A magánnyugdíjról és a magánnyugdíjpénztárakról szóló 1997. évi LXXXII. törvény (Mpt.) 36. §-a (3) bekezdésének értelmében a küldöttek választásának és visszahívásának eljárási szabályait a pénztár SzMSz-e tartalmazza. Az SzMSz-ben rendelkezni kell az újonnan belépő, átlépő tagok képviselőtéről is. A 37. § (2) bekezdés értelmében a közgyűlés összehívásának módjáról a pénztár SzMSz-ében kell rendelkezni. A közgyűlés összehívásáról szóló értesítésben meg kell jelölni a közgyűlés helyét, idejét, napirendjét, valamint a napirendhez tartozó iratok megtekintésének helyét és idejét. A közgyűlés összehívását - a közgyűlést legalább 15 nappal megelőzően - egy országos napilapban, illetőleg a helyi és munkahelyi időszakos lapban is legalább egy alkalommal meg kell hirdetni. A hirdetmény tartalmazza a közgyűlés helyét, időpontját, tervezett napirendjét, az előterjesztések megtekintésének módját.

A fenti jogszabályi rendelkezések összevetésével megállapítható, hogy a jogalkotó a küldöttek megválasztására vonatkozó szabályokat az önkéntes pénztárakkal egyező módon a magánnyugdíjpénztárak esetében is teljes egészében a pénztár alapszabályára/SzMSz-ére utalja. A küldöttválasztás természetesen csak akkor jogszerű, ha arról valamennyi érintett megfelelően értesült, a jogszabály azonban e kereten belül a pénztárra bízta az értesítés módját. Erre tekintettel tehát, amennyiben a pénztár alapszabálya a küldöttválasztó közgyűlésre a tagok egyenkénti értesítését írja elő, akkor ez az irányadó, emellett a közgyűlés napilapban való meghirdetése nem szükséges.

2. Mit tehet az önkéntes és magánnyugdíjpénztár, ha a hagyatéki eljárás során jogszabálysértés vagy egyéb akadály merül fel?

3.1. Ha a jogszabálysértés csupán annyi, hogy a közjegyző nevesíti a nyugdíjpénztári egyéni számlát a hagyatékátadó végzésben, a pénztárnak nincs különösebb teendője, az abban megjelölt örökösst kell jogosultnak tekinteni.

3.2. Ha a nyugdíjpénztári egyéni számlát ugyan nem nevesítik a hagyatékátadó végzésben, de azzal kapcsolatban egyezség, osztályos egyezség kötése, ajándékozás, lemondás vagy bármilyen más jogi cselekmény történik, ez a pénztár eljárását csak annyiban érinti, amennyiben az örökös írásos nyilatkozatban (célszerűen teljes bizonyító erejű magánokiratban) megjelöli, hogy kinek, milyen összeget juttasson el a pénztár. Ha ilyen iratot az örökös felhívásra nem nyújt be a pénztárnak, a lezajlott jogi cselekményektől függetlenül a hagyatékátadó végzésben megjelölt örökös vagy örökösök részére kell az egyéni számlakövetelés összegét kifizetni.

3.3. Ha a hagyatékátadó végzés nem tartalmazza az örökös(ök) megfelelő személyes adatait, az elhunyt pénztártag utolsó, ismert lakóhelye szerint illetékes önkormányzatnál működő jegyzőhöz vagy a hagyatéki eljárást lefolytató közjegyzőhöz lehet fordulni a hiányzó adatokért.

3.4. Ha az örökös(ök) személye ismeretlen, a pénztár az elhunyt pénztártag utolsó, ismert lakóhelye szerint illetékes önkormányzatnál működő jegyzőhöz fordulhat az örökös(ök) személyének megállapítása érdekében.

Lezárva: 2008. május 28-án

2007. év

1.

Az állásfoglalás kérés egy konkrét példán keresztül igyekszik bemutatni, hogy a nyugdíjpénztárakra jelenleg hatályos hozamráta számítási mód milyen jellegű torzításokat hordozhat magában, illetve javaslatot fogalmazott meg a számítási képlettel kapcsolatosan, melyet két konkrét kérdésben foglalt össze:

a) Mi legyen a pénzáramlások súlyozásának kiszámításakor a periódus meghatározásának módja, illetve ezzel párhuzamosan, a "T. napi idősúlyozású hozam" képlete alkalmas-e a közgazdaságilag helyes hozamráta kiszámítására?

A Vagyonkezelő egy szándékosan és vállaltan szélsőséges példán keresztül mutatja be, hogy a jelenleg alkalmazandó hozamszámítási mód milyen torzításokat okozhat. A példa az alábbi előfeltételezéseket alkalmazza:

- a) a portfólió egy értékpapírba van befektetve
- b) a napi nyitó árfolyam egyezik az előző napi záró árfolyammal
- c) az új befizetések megegyeznek az előző napi portfólióértékkel
- d) költségek nincsenek figyelembe véve
- e) minden nap pontosan megduplázódik az adott papír árfolyama
- f) az új befizetések az aznapi nyitó árfolyam alapján kerülnek befektetésre.

A fenti előfeltételezések mellett az alábbi táblázat mutatja a jelenlegi szabályok alapján számított hozamrátát, illetve a Vagyonkezelő által javasolt formula alapján számítotttal.

<i>Dátum</i>	<i>Pénzmozgás</i>	<i>Db</i>	<i>Árfolyam Ft/db</i>	<i>Záró piaci érték</i>	<i>Hozam</i>	<i>Javasolt formula (ING)</i>
2006.12.31	100	1	100	100		
2007.01.01	100	2	200	400	200%	100%
2007.01.02	400	4	400	1600	200%	100%
2007.01.03	1600	8	800	6400	200%	100%
2007.01.04	6400	16	1600	25600	200%	100%
2007.01.05	25600	32	3200	102400	200%	100%
2007.01.06	102400	64	6400	409600	200%	100%
2007.01.07	409600	128	12800	1638400	200%	100%
2007.01.08	1638400	256	25600	6553600	200%	100%

A táblázat alapján jól megfigyelhető, hogy a példában valóban erősen torzít a jogszabályi hozamráta, hiszen a napi 100 %-os hozam helyett pontosan a dupláját mutatja. Az is megfigyelhető, hogy a Vagyonkezelő által javasolt formula a helyes eredményre vezetne.

Azt szükséges tehát megvizsgálni, hogy a Vagyonkezelő által alkalmazott szűkítő feltételezések megalapozottak-e, az eredményt nem torzítják-e indokolatlanul.

Az a), b), c), e) előfeltételezések nagyságrendjei életszerűtlennek tűnnek ugyan, azonban céljuk csupán a torzító hatás felnagyítása. Ezek alkalmazása így elfogadható, hiszen a hozamrátának szélsőséges körülmények között is megfelelő értéket kell adnia, illetve normál körülmények között a csekély indokolatlan torzítás sem fogadható el.

A d) előfeltételezés jelen esetben irreleváns, hiszen a költségekkel való nettósítás után is fennmaradna a két módszer eredménye közötti lényeges különbség.

Az f) pontban lévő megszorítás viszont már komoly relevanciával bír, és előfeltételezésként való alkalmazása erősen megkérdőjelezhető. Nem helytálló ugyanis azzal az elvárással élni, hogy az adott napon belüli befizetéseket - történjen az akár délután 4 órakor - még az aznapi nyitó árfolyamon be lehet fektetni, különös tekintettel arra, hogy a példában rendkívül nagy napon belüli ármozgást feltételezünk, hiszen a napi záró árfolyam éppen duplája a nyitó árfolyamnak.

Életszerűbbnek tűnik azzal a feltételezéssel élni, hogy az adott napi befizetést a Vagyonkezelő az aznapi záró árfolyamon tudja befektetni, az erre vonatkozó módosított számítást az alábbi táblázat mutatja:

Dátum	Pénzmozgás	Db	Árfolyam Ft/db	Záró piaci érték	Hozam	Javasolt formula (ING)
2006.12.31	100	1	100	100		
2007.01.01	100	1,5	200	300	100%	50%
2007.01.02	300	2,25	400	900	100%	50%
2007.01.03	900	3,375	800	2700	100%	50%
2007.01.04	2700	5,0625	1600	8100	100%	50%
2007.01.05	8100	7,59375	3200	24300	100%	50%
2007.01.06	24300	11,39063	6400	72900	100%	50%
2007.01.07	72900	17,08594	12800	218700	100%	50%
2007.01.08	218700	25,62891	25600	656100	100%	50%

Könnyű belátni, hogy amennyiben az előfeltételezést megváltoztatjuk, akkor a jogszabályi hozamráta minősül helyesnek, míg a Vagyonkezelő által javasolt erősen torzít.

A Vagyonkezelő által felvázolt hozamráta torzító hatásának megítélése tehát annak függvénye, hogy az alábbi két előfeltételezés közül melyik áll közelebb a tényleges helyzethez:

1. A vagyonkezelők a napi **nyitó** árfolyamon be tudják fektetni az aznapi befizetéseket.
2. A vagyonkezelők csak a napi **záró** árfolyamon tudják befektetni az aznapi befizetéseket.

A fenti két helyzet közötti különbség úgy is megfogalmazható, hogy legyen-e hozamelvárásunk arra a napra vonatkozóan, amelyen a befizetés megtörtént.

Az 1. előfeltételezést életszerűtlennek és gyakorlatilag kivitelezhetetlennek tartjuk, miután a napon belüli befizetéseket már a napi nyitó árfolyamon be kellett volna fektetni, akkor, amikor a befizetés még meg sem érkezett. Természetesen elképzelhető, hogy a Vagyonkezelő már a pénz megérkezését megelőzően köt ügyletet a pénztár előzetes tájékoztatása alapján, ez azonban a Vagyonkezelőtől nem várható el (hiszen amennyiben az átutalás nem történik meg, akkor könnyen kiszolgáltatott helyzetbe kerülhet).

A 2. előfeltételezés sem teljesen életszerű, hiszen a nap közben történő tőkebefizetéssel szemben semmilyen hozamelvárás nincs aznapra, illetve az is előfordulhat (ahogy a Vagyonkezelő is utalt rá), hogy az átutalt összegről csak egy nap késéssel értesül a Vagyonkezelő, mindazonáltal ezt az előfeltételezést a valós helyzethez közelebbi lévőknek ítélnék.

A fentiek alapján úgy ítéljük meg, hogy a jogszabályban rögzített hozamszámítási mód megfelelő, a Vagyonkezelő által ajánlott számítási mód kevésbé életszerű előfeltételezéseken alapul.

Kiemelendő ugyanakkor, hogy a jogszabályban [(281/2001. (XII. 26.), illetve 282/2001. (XII. 26.) kormányrendelet 4. sz. melléklete)] foglalt hozamráta számítási mód csak a kötelezően közzeendő *pénztári szintű* hozamráta vonatkozik (a vagyonkezelői hozamráta nem). A pénztári szintű hozamráta esetében - az összevethetőség miatt - alapvető követelmény a többi pénztárral való tökéletesen azonos számítási mód (ennek érdekében egységesek a piaci eszközértékelési szabályok is), így itt nem fogadható el a hozamráta számítás egyedi igényekre történő alakítása.

b) Van-e arra lehetőség, hogy a vagyonkezelői teljesítményt megítélendő, a cash-flow elemek figyelembevételét az ügyfél és a vagyonkezelő szerződésben rögzítse, és esetlegesen a súlyozás tekintetében saját procedúrát alkalmazzon?

A jogszabályi előírások a vagyonkezelő teljesítménymérésére vonatkozó konkrét szabályokat nem fogalmaznak meg, hanem csak a teljesítménymérés elvégzését (ld. 282/2001. (XII. 26.) kormányrendelet 19. § (1), (2) bekezdés, illetve 281/2001. (XII. 26.) kormányrendelet 23. § (1), (3) bekezdés) írják elő.

Ennek megfelelően a vagyonkezelői hozamráta konkrét számítása során a cash-flow tételek alkalmazását a tényleges gyakorlathoz hozzá lehet igazítani. Ekkor azonban ugyanúgy elvárás, hogy a felek a vagyonkezelői hozamráta konkrét számítási módját előzetesen vagyonkezelői szerződésben, illetve annak mellékletében rögzítsék.

2. Megbízhat-e a nyugdíjpénztár külföldi természetes, illetve jogi személyeket tagszervezéssel?

Az önkéntes kölcsönös biztosító pénztárakról szóló 1993. évi XCVI. törvény 11/A § (1) bekezdése szerint pénztár részére történő tagszervezést természetes személy, jogi személy, jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság a pénztárral kötött szerződés alapján végezhet. Hasonló rendelkezést tartalmaz a magánnyugdíjról és a magánnyugdíjpénztárakról szóló 1997. évi LXXXII. törvény 22/A §-a is.

A jogszabály kizáró rendelkezése hiányában tagszervező tehát külföldi is lehet.

3. Szükséges-e a letétkezelő ellenjegyzése az Öpt., az Mpt. és a Tpt. által meghatározott ingatlan-adásvételi szerződések megkötésére vonatkozó előszerződések érvényességéhez?

Az önkéntes kölcsönös biztosító pénztárakról szóló 1993. évi XCVI. törvény 38/A. § (1) bekezdése szerint az ingatlanokra vonatkozó adásvételi szerződés érvényességéhez a letétkezelő ellenjegyzése szükséges. Azonos rendelkezést tartalmaz a magánnyugdíjról és a magánnyugdíjpénztárakról szóló 1997. évi LXXXII. törvény (Mpt.) 67/B. § (1) bekezdése, valamint a tőkepiacról szóló 2001. CXX. tv. (Tpt.) 280. § (3) bekezdése is.

A Magyar Köztársaság polgári törvénykönyvéről szóló 1959. évi IV. tv. (Ptk.) 208. §-a az előszerződésről a következőket mondja:

„(1) A felek megállapodhatnak abban, hogy későbbi időpontban egymással szerződést kötnek (előszerződés). Az előszerződést a szerződésre előírt alakban kell megkötöni. Az előszerződés alapján a felek kötelesek a szerződést megkötöni.”

„(3) A szerződés megkötésének elmaradása esetén a bíróság bármelyik fél kérelmére a szerződést létrehozhatja és tartalmát megállapíthatja. A bíróság a szerződést akkor is létrehozhatja, ha az előszerződés a szerződés lényeges kérdéseiben való megállapodást nem

tartalmazza, feltéve, hogy a nemzetgazdaság és a felek érdekeinek figyelembevételével, a felek tárgyalásai, korábbi szerződéseik és az eset összes körülményei alapján a szerződés tartalma meghatározható.”

„(5) A szerződés megkötését bármelyik fél megtagadhatja, ha bizonyítja, hogy az előszerződés létrejötte után beállott körülmény folytán a szerződés teljesítésére nem képes, illetőleg a szerződés megkötése nemzetgazdasági érdeket sértene, vagy ha e körülmény alapján a szerződés megkötése után elállásnak vagy felmondásnak lenne helye.

(6) Az előszerződésre egyébként az annak alapján megkötendő szerződésre vonatkozó szabályok megfelelően irányadók.”

Beadványában arra a következtetésre jut, hogy a letétkezelői ellenjegyzés előszerződés esetén is érvényességi kellék, mert ha nem volna az, a bíróság a „végleges” szerződést erre irányuló kérelem esetén sem hozhatná létre, tekintettel arra, hogy a bíróság csak a felek jognyilatkozatát pótolhatja, a harmadik személy részéről szükséges hozzájárulást nem.

Egyetértünk azzal, hogy ha valamelyik fél az előszerződés alapján a szerződés létrehozását kéri, a bíróság csak a felek jognyilatkozatát pótolhatja, a harmadik személy részéről szükséges hozzájárulást nem. Ez következik ugyanis a Ptk. 215. §-ából, amely szerint ha a szerződés létrejöttéhez harmadik személy beleegyezése vagy hatósági jóváhagyás szükséges, ennek megtörténteig a szerződés nem jön létre, de a felek nyilatkozatukhoz kötve vannak. Az előszerződés ellenjegyzése esetén sem hozhatná létre tehát a bíróság a szerződést, hiszen a letétkezelőnek a „végleges” szerződést is el kell látnia ellenjegyzéssel, ezt pedig a bíróság az alapügyben nem pótolhatja. E szerint a beadványában szereplő, a Ptk. 208. § (3) bekezdésére alapított okfejtés nem támasztja alá azt, hogy az előszerződés letétkezelői ellenjegyzése érvényességi kellék.

A Ptk. 208. § (6) bekezdése arról rendelkezik, hogy az előszerződésre egyébként az annak alapján megkötendő szerződésre vonatkozó szabályok megfelelően irányadók. E szabály alkalmazására az ítélkezési gyakorlat szolgál iránymutatással. A BH1985.239. számon közzétett esetben a bíróság arra a következtetésre jutott, hogy „a földhivatal jóváhagyására csak az önkéntes földcseréről szóló konkrét szerződésnél van szükség, az előszerződés érvényességének azonban – az ilyen szerződés jellegéből, tartalmából folyóan – nem lehet feltétele a földhivatal jóváhagyása.”

A bíróság határozatából tehát az az elv olvasható ki, hogy esetenként, a konkrét adásvételi szerződés tartalma alapján dönthető el, hogy az előszerződésre is alkalmazandó-e a szerződés letétkezelői ellenjegyzésére vonatkozó előírás.

A fenti elv figyelembevételével a Felügyelet álláspontja az, hogy a letétkezelő csak az olyan előszerződés ellenjegyzésére köteles, amely tartalmazza a végleges szerződés lényeges kérdéseiben való megállapodást.

4. Megfelel-e a magánnyugdíjpénztár, illetve az önkéntes nyugdíjpénztár a 723/2004 tanácsi rendelettel módosított 259/68 tanácsi rendelet VIII. Melléklet 12. cikk 1. § b) pontjában előírt feltételeknek?

A Tanács az Európai Közösségek tisztviselőinek személyzeti szabályzatának, valamint az Európai Közösségek egyéb alkalmazottainak alkalmazási feltételeinek módosításáról szóló 723/2004/EK, Euratom rendeletével (2004. március 22.) módosított, az Európai Közösségek tisztviselőinek személyzeti szabályzata és egyéb alkalmazottainak alkalmazási feltételeiről szóló 259/68/EGK, Euratom, ESZAK rendeletének – a továbbiakban: Rendelet – VIII. melléklete 12. cikke az alábbiak szerint rendelkezik:

„12. cikk

(1) Az a 63 évesnél fiatalabb tisztviselő, akinek szolgálati jogviszonya nem elhalálozás vagy rokkantság miatt szűnik meg, és aki azonnali vagy elhalasztott öregségi nyugdíjra nem jogosult, a szolgálati jogviszonyának megszűnésekor az alábbiak kifizetésére jogosult:

a) amennyiben egy évnél rövidebb szolgálati időt teljesített, és nem élt a 11. cikk (2) bekezdésében megállapított rendelkezéssel, a nyugdíjjárulékai tekintetében az alapilletményéből visszatartott összegek háromszorosának megfelelő távozási díj, az egyéb alkalmazottak alkalmazási feltételeinek 42. és 112. cikke szerint fizetett összegek levonása után;

b) más esetekben a 11. cikk (1) bekezdésében előírt juttatásokra vagy az ilyen juttatások biztosításmatematikai egyenértékének egy általa választott magán biztosítótársaság vagy nyugdíjpénztár részére történő kifizetése, feltéve, hogy az ilyen társaság vagy pénztár garantálja a következőket:

i. a tőkét nem fizeti vissza;

ii. legkorábban 60, de legkésőbb 65 éves kortól havi jövedelmet fizet;

iii. rendelkezik a túlélő hozzátartozói ellátásokról;

iv. az átruházást másik biztosítótársaság vagy pénztár részére csak akkor engedélyezi, ha az megfelel az i., ii. és iii. pontban megállapított feltételeknek.

(2) Az (1) bekezdés b) pontjától eltérve, az a 63 évesnél fiatalabb tisztviselő, aki a nyugdíjjogosultság megszerzése vagy fenntartása érdekében szolgálata megkezdése óta egy általa választott, az (1) bekezdésben meghatározott kritériumoknak megfelelő nemzeti nyugdíjrendszerbe, magán nyugdíjrendszerbe vagy nyugdíjpénztárba fizetett be, és akinek szolgálati jogviszonya nem elhalálozás vagy rokkantság miatt szűnik meg anélkül, hogy a tisztviselő azonnali vagy elhalasztott öregségi nyugdíjra jogosult lenne, a szolgálat megszűnésekor távozási díjra jogosult, amelynek összege megfelel az intézménynél teljesített szolgálat során szerzett nyugdíjjogosultság biztosításmatematikai értékének. Ilyen esetekben az egyéb alkalmazottak alkalmazási feltételeinek 42. vagy 112. cikke alkalmazásával a nemzeti nyugdíjrendszerben való nyugdíjjogosultság megszerzése vagy fenntartása érdekében történt kifizetéseket le kell vonni a távozási díjból.

(3) Amennyiben a tisztviselő szolgálati jogviszonya hivatalvesztéssel szűnik meg, a kifizetendő távozási díjat vagy – adott esetben – annak átruházni kívánt biztosításmatematikai egyenértékét a IX. melléklet 9. cikke (1) bekezdésének h) pontjával összhangban meghozott határozat alapján határozzák meg."

1) Magánnyugdíjpénztár

A fentiekben idézett (1) bekezdés b) pontjában meghatározott feltételeknek való megfeleléssel kapcsolatban a magánnyugdíjpénztárakra vonatkozóan az alábbiak állapíthatók meg:

i) feltétel: tőke-visszafizetés tilalma

A magánnyugdíjpénztár a tag részére tőkevisszafizetést nem biztosít, e feltételnek tehát megfelel.

ii) feltétel: havi jövedelem fizetése legkorábban 60, de legkésőbb 65 éves kortól

A magánnyugdíjpénztár tagja pénztári szolgáltatásban a nyugdíjkorhatár betöltése után juthat hozzá. A nyugdíjkorhatár az az életkor, amelynek betöltését a magyar társadalombiztosítási jogszabályok az öregségi nyugdíjra való jogosultság feltételül előírják. Az iii) feltételben előírt minimális és maximális életkor (60. ill. 65. életév) nem feltétlenül esik egybe a magyar társadalombiztosítási jogszabályokban jelenleg meglévő életkorokkal, ezen túlmenően, pedig a magánnyugdíjpénztár tagjának lehetősége van arra, hogy a nyugdíjkorhatár betöltése után

bármikor kérjen a pénztártól nyugdíjszolgáltatást, akár a 65. életévét meghaladó életkorban is (Mpt. 30. § (1) bekezdés).

A magánnyugdíjpénztár tagja, meghatározott feltételek fennállása esetén részesülhet egyösszegű készpénzkifizetésben (Mpt. 28. § (1) b) pont), ebben az esetben nem biztosít havi jövedelmet.

A magánnyugdíjpénztár tehát a ii) feltételnek a fenti két ok miatt nem felel meg.

iii) feltétel: hozzátartozói ellátások biztosítása

A túlélő hozzátartozói ellátások a magyar társadalombiztosítási fogalmak szerint a hozzátartozói ellátásokat jelenti. Ebben az értelemben, a magánnyugdíjpénztár szolgáltatásai között nem szerepelnek a hozzátartozói ellátások, „jogosult túlélők” ellátására a kedvezményezettek jelölésén keresztül van lehetőség (de a kétféle konstrukció nyilvánvalóan lényegesen különbözik egymástól).

A magánnyugdíjpénztár iii) feltételnek nem felel meg maradéktalanul.

A fentiek alapján megállapítható, hogy a magyar magánnyugdíjpénztár a ii) és iii) feltételnek nem felel meg maradéktalanul, így a Rendeletben előírt feltételek nem teljesülnek.

2.) Önkéntes nyugdíjpénztár

Az önkéntes pénztárak esetében a tőkevisszafizetés tilalmára vonatkozó i) feltétel nem teljesül, mivel az önkéntes kölcsönös biztosító pénztárakról szóló 1993. évi XCVI. törvény (Öpt.) 47. § (4) bekezdése b) és c) pontja esetében lehetőség van arra, hogy a tag részrendelkezés keretében, vagy pedig a pénztárból való kilépésével a megtakarításait felvegye.

A ii) és iii) feltételre vonatkozóan a magánnyugdíjpénztárnál leírtak irányadók.

A iv) feltétel vizsgálata egyik esetben sem értelmezhető akkor, ha az intézmény maga sem teljesíti a feltételeket.

Összességében megállapítható, hogy a Felügyelet álláspontja szerint sem a magánnyugdíjpénztárak, sem az önkéntes nyugdíjpénztárak esetében nem teljesülnek a Rendelet VIII. számú mellékletének 12. cikk (1) bekezdés b) pontjának előírásai, így ezen jogszabályhely alapján a juttatások biztosításmatematikai egyenértéke ezen intézményekbe nem utalható.

Lezárva: 2007. november 21-én.

2006. év

1. Számíthat-e nyugdíjra a tag az önkéntes, illetve a magánnyugdíjpénztártól, ha a nyugdíjkorhatár előtt leszázalékolják, továbbá jogosult-e nyugdíjra akkor is, ha a munkaképesség-csökkenése nem éri el a 67 %-ot.

E kérdésekre az önkéntes kölcsönös biztosító pénztárakról szóló 1993. CXVI. törvény (Öpt.), a magánnyugdíjról és a magánnyugdíjpénztárakról szóló 1997. évi LXXXII. törvény (Mpt.) és a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény (Tny.), alapján lehet válaszolni.

A tag nyugdíjszolgáltatásra az önkéntes vagy a magánnyugdíjpénztártól a nyugdíjkorhatár elérésekor jogosult. Mindkét pénztártörvény kimondja, hogy a nyugdíjkorhatár elérésének minősül az is, ha a tag rokkantnyugdíjban részesül. Rokkantság esetén a magánnyugdíjpénztár tagja dönthet akként is, hogy a társadalombiztosítási rendszerbe visszalép. Ez esetben az egyéni számláján lévő megtakarítását a Nyugdíjbiztosítási Alapba utalják, és a rokkantsági

nyugdíjat a Tny. törvény szerinti teljes összegben állapítják meg. Ha a tag nem él a visszalépés jogával, a nyugdíját a magánnyugdíjpénztár a számláján lévő megtakarítás alapján állapítja meg, és a társadalombiztosítási szervtől a Tny. törvény alapján egyébként járó rokkantsági nyugdíjnak csupán a hetvenöt százalékát kapja.

A Tny. Tv. 23. § (1) bekezdése szerint rokkant az, aki egészségromlás, illetőleg testi vagy szellemi fogyatkozás következtében munkaképességét hatvanhét százalékban elvesztette és ebben az állapotában javulás egy évig nem várható.

A fenti jogosultságok tehát csak abban az esetben illetik meg a tagot, ha a munkaképesség-csökkenése legalább 67 %-os. A törvény ennél alacsonyabb fokú munkaképesség-csökkenés esetén is biztosít azonban egy lehetőséget, hogy az egyéni számláján lévő összeghez pénztárszolgáltatás címén hozzájusson. Az Öpt. 47. § (3) bekezdése szerint az önkéntes nyugdíjpénztár tagja egészség- vagy önszegélyező pénztárba átléphet, ha munkaképességét legalább ötven százalékban elvesztette, és ebben az állapotában legalább egy évig javulás nem várható, valamint az illetékes hatóság igazolását bemutatja.

2. Milyen módon vállalhatja át a pénztár az átlépési költséget?

Az átlépési költség átvállalásának két módja képzelhető el, nevezetesen, hogy vagy jóváírják az összeget a tag egyéni számláján, vagy azt kifizetik neki készpénzben. A kérdés megválaszolása érdekében külön kell választani az önkéntes és a magán ágazatot a rájuk vonatkozó jogszabályok különbözőségei miatt.

Magánpénztári ágazatban a magánnyugdíjról és a magánnyugdíjpénztárakról szóló 1997. évi LXXXII. törvény (továbbiakban Mpt.) 59. § (3) bekezdése szerint a fedezeti tartalék bevételei: a) tagok által fizetett tagdíj, valamint az ideiglenesen (gyes, gyed, sorkatonai szolgálat stb. miatt) munkajövedelemmel nem rendelkező tag részére befizetett tagdíj célú támogatásnak az SzMSz-ben meghatározott része, [...] c) a fedezeti tartalék befektetéséből származó realizált hozam és az eszközök értékeléséből származó pozitív különbözet, [...] d) a fedezeti tartalék eszközeinek értékesítéséből származó bevételek, [...] f) az átlépő tagok által a más pénztárból hozott, a tag követelésének megfelelő összeg.

A fenti jogszabályhelyben nem szereplő jogcímen, a jogszabályhely taxatív jellege következtében, befizetést végrehajtani nem lehet, tehát az átlépés költségeit a tag egyéni számláján jóváírni nem lehet.

Önkéntes pénztári ágazatban két mód merülhet fel az átlépés költségeinek a tag egyéni számláján történő jóváírására.

Az Önkéntes Kölcsönös Biztosító Pénztárakról szóló 1993. évi XCVI. törvény (továbbiakban Öpt.) 17. §-a szerinti támogatói adomány az egyik, a másik pedig az alapok közti átcsoportosítás. Azonban jelen esetben egyik lehetőséget sem lehet igénybe venni, mivel adományt a pénztár saját magának nem adhat, átcsoportosítást pedig konkrét egyéni számlára, illetve az átlépők csoportjára nem kezdeményezhet a közgyűlésen.

Mindkét pénztári ágazatban felmerülhet annak a lehetősége, hogy az átlépő tag számára az átlépéssel járó költségeket a pénztár készpénzben téríti meg. A készpénzes költség-térítés módszerének sem elvi, sem jogszabályi akadálya nincsen, azonban számolni kell az esetleges adófizetési kötelezettséggel.

3. Mit tehet az önkéntes, illetve a magánnyugdíjpénztár, ha nagyobb összeget fizet ki a tagsági viszonyát megszüntető tagnak, mint ami megilletné?

Az önkéntes, illetve a magánnyugdíjpénztárak esetenként nagyobb összeget fizetnek ki a tagsági viszonyát megszüntető tagnak, mint ami megilletné, többnyire azért, mert a

munkáltatók a tagsági jogviszony megszüntetése után küldenek be a pénztárhoz önellenőrzést, korrekciót.

A kérdést feltevő nyugdíjpénztár a jogalap nélkül kiutalt összeget akkor is az eredeti átvevő pénztártól követeli vissza, ha a tag időközben már újabb pénztárba lépett át, vagy egyösszegű nyugdíjszolgáltatást vett igénybe. Ezt azzal indokolják, hogy a pénztár számára követhetetlen, hogy az átlépő tag milyen további rendelkezéseket tett. Egyes pénztárak azonban hasonló helyzetben a harmadik pénztártól, vagy a nyugdíjszolgáltatásban részesült tagtól követelik vissza a túlfizetést, vagyis a pénztári gyakorlat nem egységes.

A Felügyelet álláspontja szerint a pénztár elvileg nem teljesíthet túlfizetést a tag részére amiatt, hogy a munkáltatók a tagsági jogviszony megszüntetése után küldenek be a pénztárhoz önellenőrzést, korrekciót. A magánnyugdíjpénztárak befektetési és gazdálkodási tevékenységéről szóló 282/2001. (XII. 26.) Korm. rendelet 29. § tartalmazza a magánnyugdíjpénztárak közötti átlépésre vonatkozó speciális szabályokat. A (8) és (9) bekezdés szerint az átlépett tagra vonatkozóan az átlépés napjától kezdődően beérkezett, az átlépés napját megelőző időszakra vonatkozó pótbevallásokat, a bevallások helyesbítéseit, önellenőrzéseit az átadó pénztár visszaküldi a foglalkoztatóknak, a visszaküldés okának és az átvevő pénztárnak a megnevezésével. Az önellenőrzések elszámolásait az átvevő pénztár végzi el, és szükség esetén teljesíti a bevalló részére a visszafizetési kötelezettséget.

Elvileg ugyancsak nem keletkezhet követelése a magánnyugdíjpénztárnak a társadalombiztosítási rendszerbe visszalépett tagra vonatkozóan benyújtott önellenőrzés miatt sem. A társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény (Tbj.) 51. § (6) bekezdése kimondja, hogy ha a biztosított pénztártagsági jogviszonya az önellenőrzés, illetőleg a tagdíjtúlfizetés megállapításának időpontjában a társadalombiztosítási nyugdíjrendszerbe történő visszalépése miatt már nem áll fenn és a tag egyéni számlakövetelése már átutalásra került, a tagdíjtúlfizetés önellenőrzéssel megállapított összegét a foglalkoztató a nyugdíjjárulék-kötelezettség önellenőrzése során érvényesíti.

Ha a pénztár a tévedése miatt mégis túlfizetést teljesít, álláspontunk szerint a tévesen átutalt összeget visszakövetelheti, bár erről a pénztárszabályok nem rendelkeznek. Az önkéntes kölcsönös biztosító pénztárakról szóló 1993. CXVI. törvény (Öpt.) 3. § (3) bekezdéséből, valamint a magánnyugdíjról és a magánnyugdíjpénztárakról szóló 1997. évi LXXXII. törvény (Mpt.) 5. § (4) bekezdéséből következően az egyéni számlán lévő összegnek a pénztártag a tulajdonosa. Ebből kiindulva az átadó pénztár attól a pénztártól követelheti vissza a túlfizetést, amelyik a tag egyéni számláját vezeti. Ha a tag a követelés idején már újabb pénztárba lépett át, az átvevő pénztár az átadó megkeresésére az újabb átvevő adatairól köteles tájékoztatást adni. Ha a tag részére egyösszegű nyugdíjszolgáltatást teljesítettek, a fenti elv alapján a követelés címzettje a tag.

4. A pénztártag végrendeleti örököse kedvezményezettnek tekintendő-e?

„A magánnyugdíjról és a magánnyugdíjpénztárakról szóló 1997. évi LXXXII. törvény (Mpt.) 29. § (7) bekezdése 2006. január 1-jétől megváltozott, viszont az önkéntes kölcsönös biztosító pénztárakról szóló 1993. évi CXVI. törvénynek (Öpt.) az Mpt.-vel azonos szövegezésű 16/A. § (7) bekezdése változatlan szöveggel maradt hatályban. Következik-e a módosításból az, hogy kedvezményezett-jelölés hiányában a magánnyugdíjpénztár tagjának végrendeleti örököse jogosult az egyéni számla egyenlegére, míg az önkéntes nyugdíjpénztár tagjának végrendeleti örököse nem?

Az Mpt. 29. § (7) bekezdése a következőket mondja ki:

„Ha a pénztártag kedvezményezettet nem jelölt, vagy a jelölés az (5) bekezdésben foglaltak alapján hatályát veszítette, akkor kedvezményezettnek a tag természetes személy örökösét kell tekinteni, örökrésze arányában. Az örökös jogállása a kedvezményezettével megegyezik. Ha a tagnak természetes személy örököse nincs, akkor az egyéni számlán lévő összeg a pénztárra száll, és a pénztár fedezeti tartalékán a tagok egyéni számlái és a szolgáltatási tartalékok javára a jóváírás időpontjában fennálló egyenlegek figyelembevételével kell elszámolni.”

Az Mpt. korábbi szövege, és az Öpt. jelenleg is hatályos 16/A. § (7) bekezdése a fentiekől annyiban különbözik, hogy a bekezdés harmadik mondata ekként kezdődik: „Ha a tagnak *a törvényes öröklés rendje* szerint természetes személy örököse nincs...”. Az Mpt. hatályos szövegéből tehát a jogalkotó törölte a törvényes öröklés rendjére való utalást, de az Öpt.-ből nem.

Ez álláspontunk szerint nem jelenti azt, hogy az Mpt. és az Öpt. között koncepcionális különbség volna, hiszen a kedvezményezettre vonatkozó szabályok mindkét törvényben azonosak. E szerint a kedvezményezett személyére a tag rendelkezése az irányadó, kifejezett kedvezményezett-jelölés hiányában kedvezményezettnek a természetes személy örökösét kell tekinteni. A bekezdés első mondata tehát csak a nem természetes személy örökösét zárja ki, a végrendeleti örökösét nem. Az Öpt.-beli szövegváltozat negyedik mondatában szereplő kifejezést ezek után nem megszorító, hanem általános értelműnek kell tekinteni, amennyiben a törvényes és a végintézkedésen alapuló öröklés végső soron egyaránt a törvényen alapszik.

Az Mpt.-módosítás tehát a törvény korábbi értelmét nem változtatta meg. Erre utal egyébként a törvényjavaslat szűkszavú indoklása is, miszerint összhangba kell hozni a polgári törvénykönyv és az Mpt. szabályait, azaz ki kell küszöbölni azt a zavaró körülményt, hogy a két törvény eltérő értelemben használja a törvényes örökös fogalmát.

A fentiek szerint kedvezményezett-jelölés hiányában mind az önkéntes, mind a magánnyugdíjpénztár elhunyt tagjának végintézkedésben megjelölt örökösét kedvezményezettnek kell tekinteni.

5. Adhat-e nyugdíjpénztár óvadékot hitelintézetnek a befektetési célú ingatlanberuházáshoz igényelt bankgarancia, illetve akkreditív biztosítékaként.

Az önkéntes kölcsönös biztosító pénztárakról szóló 1993. évi XCVI. törvény (Öpt.) 30. § (2) bekezdése kimondja, hogy a pénztár a fedezeti alap terhére – a befektetési tevékenység és a szolgáltatások teljesítése kivételével – harmadik személyekkel szemben kötelezettséget nem vállalhat.

A 36. § (7) bekezdése szerint a pénztár váltót, hitelviszonyt megtestesítő értékpapírt nem bocsáthat ki, hitelt vagy kölcsönt a fedezeti alap terhére nem vehet föl. A hitelfelvétel részletes szabályait a 78. §-ban foglalt felhatalmazás alapján kormányrendelet tartalmazza. A (8) bekezdés kimondja, hogy a pénztár hitelt nem nyújthat, váltót nem fogadhat el, pénzügyi garanciát és kezességet nem vállalhat.

A magánnyugdíjról és a magánnyugdíjpénztárakról szóló 1997. évi LXXXII. törvény (Mpt.) 65. § (2)-(3) bekezdése az alábbiakat mondja ki:

„(2) A pénztár a fedezeti tartalék terhére – a befektetési tevékenység és a szolgáltatások teljesítése kivételével – harmadik személyekkel szemben kötelezettséget nem vállalhat. A pénztár váltót, hitelviszonyt megtestesítő értékpapírt nem bocsáthat ki; hitelt, illetőleg kölcsönt a fedezeti tartalék terhére nem vehet föl. A hitel- és kölcsönfelvétel részletes szabályait a Kormány rendelete tartalmazza.

(3) A pénztár más szervezetekért, személyekért pénzügyi kockázatot nem vállalhat, így nem adhat kölcsönt – ideértve a hitelviszonyt megtestesítő értékpapír vásárlását, kivéve a 66-68. §

keretei között végzett befektetési tevékenységet – nem fogadhat el váltót és csekket vagy egyéb kötelezvényt, nem vállalhat pénztartozásra kezességet, ezekhez biztosítékot nem nyújthat. (...)”

A jelen esetben a pénztár a befektetési célú ingatlanberuházás vételárának, illetve vállalkozói díjának megfizetéséhez bankgaranciát, illetve akkreditívet kíván igénybe venni, e banki szolgáltatások ellenértékét pedig óvadékkal kívánja biztosítani.

A bankgarancia a polgári törvénykönyv szerint a bank kötelezettségvállalása arra nézve, hogy meghatározott feltételek – így különösen bizonyos esemény beállta vagy elmaradása, illetőleg okmányok benyújtása – esetében és határidőn belül a kedvezményezettnek a megállapított összeghatárig fizetést fog teljesíteni.

A 9/2001. (MK 147) MNB rendelkezés szerint az akkreditív (okmányos meghitelezés) megnyitásával a hitelintézet az alapügyletben kötelezett megbízása alapján arra vállal kötelezettséget, hogy ha az akkreditív kedvezményezettje a megfelelő okmányokat benyújtja, részére meghatározott összeget megfizet. A bankgaranciát a polgári törvénykönyv a szerződést biztosító mellékkötelezettségek között, az akkreditívet az MNB rendelkezés a fizetési módok között definiálja, de biztosítéki funkcióval kétségtelenül ez utóbbi is rendelkezik.

Az idézett pénztárszabályok nem tartalmazzak tilalmat egyebek közt a befektetési célú kötelezettségvállalásra. Ha a pénztár a befektetések körében kötelezettséget vállalhat, elvállalhatja az ehhez kapcsolódó biztosítéki jellegű kötelezettségeket is.

Az óvadék olyan szerződést biztosító mellékkötelezettség, amely fedezet nyújt arra, hogy a jogosult a szerződés nemteljesítése esetén követelését az óvadék összegéből közvetlenül kielégítse. Abból az elvből, hogy ha a pénztár elvállalhatja a főkötelezettséget, elvállalhatja az ehhez kapcsolódó kötelezettséget is, következik az is, hogy az óvadékot a pénztár közvetlenül az alapügylet jogosultjának is adhatja. Az óvadéknyújtás rendeltetésével viszont ellentétes volna olyan korlátozás, amely szerint a pénzbeli óvadékot valamely meghatározott funkciójú számlán – pénzforgalmi, befektetési vagy betétszámlán – kell elhelyezni.

Ez utóbbi elvet közvetve megerősíti az a jogszabályi rendelkezés, amely az értékpapír formájában adott óvadéokra vonatkozóan teremt kivételt az értékpapírok elhelyezésére vonatkozó általános szabály alól.

Az önkéntes kölcsönös nyugdíjpénztárak befektetési és gazdálkodási szabályairól szóló 281/2001. (XII. 26. kormányrendelet 11. § (3) bekezdése kimondja, hogy a pénztár tulajdonában lévő értékpapírok kizárólag a letétkezelőnél helyezhetők el, kivéve az óvadékba helyezett értékpapírok esetét. Azonos szabályt tartalmaz a magánnyugdíjpénztárakra vonatkozóan a magánnyugdíjpénztárak befektetési és gazdálkodási tevékenységéről szóló 282/2001. (XII. 26.) kormányrendelet 13. § (3) bekezdése

A fentiekből következően nincs akadálya annak, hogy a nyugdíjpénztárak az ingatlanbefektetés során igénybe vett bankgarancia vagy akkreditív biztosítékként a hitelintézetnek pénzben vagy értékpapír formájában óvadékot nyújtsanak.

6. A haláleseti kedvezményezett engedményezheti-e az önkéntes, illetve a magánnyugdíjpénztártól járó összeget más személy részére?

Az önkéntes kölcsönös biztosító pénztárakról szóló 1993. évi XCVI. törvény (Öpt.)16/A. § (1) bekezdése kimondja:

„(1) A tag halála esetén az egyéni számla hagyatékának nem része. A tag a halála esetére az alapszabályban foglaltak szerint természetes személy kedvezményezettet jelölhet a belépési

nyilatkozaton, közokiratban vagy teljes bizonyító erejű magánokiratban (haláleseti kedvezményezett).”

A (7) bekezdés szerint, ha a pénztárg kedvezményezettet nem jelölt, akkor kedvezményezettnek a tag természetes személy örökösét kell tekinteni.

A (8)–(9) bekezdések az alábbiakról rendelkeznek:

„(8) A kedvezményezett(ek) a tag halálának időpontjában az egyéni számla kizárólagos tulajdonosává válik (válnak). A pénztár a kedvezményezett jelöléséről a nála őrzött okirat alapján, a kedvezményezett jogosultságának igazolását követően 3 munkanapon belül megteszi a kedvezményezett (9) bekezdés szerinti választásának teljesítéséhez szükséges intézkedést.

(9) A kedvezményezett a jogosultságának igazolását követően írásban nyilatkozik, hogy a rá eső részt

- a) egy összegben felveszi,
- b) az alapszabály rendelkezésének megfelelően saját nevén a pénztárban hagyja tagdíjfizetés folytatásával vagy anélkül,
- c) más, azonos típusú pénztárba átutaltatja.”

A magánnyugdíjról és a magánnyugdíjpénztárakról szóló 1997. évi LXXXII. törvény (Mpt.) 29. §-a azonos szabályokat tartalmaz, azzal a különbséggel, hogy ott a kedvezményezett a rá eső részt a Nyugdíjbiztosítási Alap részére is átutaltathatja hozzátartozói nyugellátás megállapítása céljából.

Az Öpt. 13. § (3) bekezdése, az Mpt. 25. §-ával egyezően kimondja azt, hogy a pénztárg egyéni számláján nyilvántartott összegre sem a pénztárg, sem a pénztár hitelezői nem tarthatnak igényt.

Az Öpt. 2. § (3) bekezdés d) pontja szerint az egyéni számla a tagi lekötés kivételével követelés biztosítékaul nem szolgálhat. Az egyéni számlát a pénztár csak e törvényben, illetve felhatalmazásán alapuló jogszabályban foglalt rendelkezések alapján terhelheti meg.

Az Mpt. 57. §-a szintén arról rendelkezik, hogy a pénztári tartalékok, így az egyéni számla is kizárólag a törvény előírásai szerint használhatók fel. Az 5. § (5) bekezdés f) pontja szerint az egyéni számla és a szolgáltatási tartalékok, valamint a hozzájuk kapcsolódó biztonsági tartalékok kizárólag a pénztárgok követeléseinek kielégítésére használhatók fel, a pénztár, illetve a pénztárgok más kötelezettsége fejében nem foglalhatók le és nem zárolhatók.

A Magyar Köztársaság Polgári Törvénykönyvéről szóló 1959. IV. törvény (Ptk.) 328. §-a az engedményezésről többek közt az alábbiak szerint rendelkezik:

- „(1) A jogosult követelését szerződéssel másra átruházhatja (engedményezés).
- (2) Nem lehet engedményezni a jogosult személyéhez kötött, valamint azokat a követeléseket, amelyek engedményezését jogszabály kizárja.
- (3) Az engedményezésről a kötelezettet értesíteni kell; a kötelezett az értesítésig jogosult az engedményezőnek teljesíteni.
- (4) Ha a kötelezettet az engedményező értesíti, a kötelezett az értesítés után csak az új jogosultnak (engedményes) teljesíthet;”

A Felügyelet már korábban is kifejezésre juttatta azt az álláspontját, hogy a tag nem engedményezheti az önkéntes nyugdíjpénztárral szembeni követelését. Mindkét korábbi állásfoglalás önkéntes pénztári megkeresésre vonatkozott. Az első eset tényállása szerint a tag az egyösszegű nyugdíjszolgáltatás igénylésekor jelentette be a pénztárnak, hogy a neki járó összeget tartozása fejében munkáltatójára engedményezte. A Felügyelet szerint a konkrét esetben az engedményezést az Öpt. 2. § (4) b) pontja zárja ki, amely szerint a pénztár által

szervezett és nyújtott szolgáltatásokra kizárólag a pénztártagok, illetve a pénztártag jogán a közeli hozzátartozók jogosultak.

A második esetben az önkéntes nyugdíjpénztár tagja a várakozási idő leteltét követően, de még a nyugdíjkorhatár betöltése előtt kívánta engedélyeztetni a neki járó összeget. Mivel ez a kifizetés az előző esettől eltérően nem nyugdíjnyújtás, az állásfoglalás nem a hozzáférhetőségi szabályra hivatkozva zárta ki az engedélyeztetést, hanem általánosabb alapról. Az indoklás szerint az egyéni nyugdíjszámlán felhalmozott összeg a tag nyugdíjcélú megtakarítása, ezért ez a jogosult személyéhez kötött követelésnek tekintendő. Másfelől az Öpt. szerint a számlaegyenleg a törvényben megjelölt kivételtől eltekintve semmilyen módon nem terhelhető meg, ezért ez a szabály kifejezetten is kizárja az engedélyeztetést.

A mostani állásfoglalás-kérés átfogóan kérdez rá az önkéntes és a magán pénztári tagok, valamint a haláleseti kedvezményezettjeik engedélyeztetési jogára.

Az Öpt. 3. § (3) bekezdése és a 16/A. § (8) bekezdése, illetve az Mpt. 5. § (4) bekezdése és a 29. § (8) bekezdése alapján a tagot és a haláleseti kedvezményezettet egyaránt a számla tulajdonosának kell tekinteni, ezért a kérdést az egyéni számla védelmére vonatkozó szabályok alapján lehet egyöntetűen eldönteni.

Az idézett pénztárszabályok szerint az egyéni számlán nyilvántartott összegre a hitelezők nem tarthatnak igényt. Abból a szabályból, hogy az egyéni számlát sem szerződés alapján megterhelni, sem a szerződésből fakadó követelés kielégítése céljából felhasználni nem lehet, következik az, hogy a jogalkotó a közvetlen átruházás jogát is korlátozni kívánta.

A fentiek alapján megállapítható, hogy a pénztárszabályok kizárják az önkéntes vagy a magánnyugdíjpénztár tagjának vagy haláleseti kedvezményezettjének engedélyeztetési jogát.

Lezárva: 2006. december 31-én.

2005. év

Kötelezettséget vállalhat-e a Pénztár arra, hogy biztosítja és elősegíti az együttműködő partner szolgáltatási ajánlatainak a pénztártagokhoz történő eljuttatását?

Az önkéntes kölcsönös biztosító pénztárakról szóló 1993. évi XCVI. törvény (Öpt.) 40/A.§ (2) bekezdése, valamint a magánnyugdíjról és a magánnyugdíjpénztárakról szóló 1997. évi LXXXII. törvény (Mpt.) 78.§ (2) bekezdése alapján pénztártitoknak minősül minden olyan, a pénztártagról és a munkáltatói tagról a pénztár vagy a pénztári szolgáltató rendelkezésére álló, a tevékenysége folytán tudomására jutó tény, információ vagy adat, amely a pénztártag, a pénztártag kedvezményezettjének, örökösének, közeli hozzátartozójának személyére, adataira, vagyoni helyzetére, üzleti tevékenységére, tulajdonosi, üzleti kapcsolataira, valamint egyéni számláján nyilvántartott összegre, illetve amely a munkáltatói tag, illetve a támogató adataira, vagyoni helyzetére, üzleti tevékenységére, tulajdonosi, üzleti kapcsolataira vonatkozik.

A személyes adatokról és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény 2.§ 9. pontja alapján adatkezelésnek minősül az alkalmazott eljárástól függetlenül a személyes adatokon végzett bármely művelet vagy a műveletek összessége, így például gyűjtése, felvétele, rögzítése, rendszerezése, tárolása, megváltoztatása, felhasználása, továbbítása, nyilvánosságra hozatala, összehangolása vagy összekapcsolása, zárolása, törlése és megsemmisítése, valamint az adatok további felhasználásának megakadályozása. Adatkezelésnek számít a fénykép-, hang- vagy képfelvétel készítése, valamint a személy azonosítására alkalmas fizikai jellemzők (pl. ujj- vagy tenyérynymat, DNS-minta, íriszkép) rögzítése is.

A fentieknek megfelelően a pénztártagoknak a hírlevél, illetve számlakivonat megküldése, miután az a pénztártitok körébe tartozó, a pénztártagok személyére vonatkozó adatainak felhasználásával történik, adatkezelésnek minősül.

Az Öpt. 40/A.§ (2) bekezdése, valamint az Mpt. 78.§ (2) bekezdése előírja, hogy pénztártitoknak minősülő adatokat a Pénztár kizárólag a pénztári tevékenység folytatásával összefüggésben kezelhet. Az együttműködő partner egyes termékeiről szóló rövid reklám-, illetve tájékoztató anyagok megküldése nem része a pénztári tevékenységnek, így nem minősül pénztári tevékenység folytatásával összefüggésben történő adatkezelésnek.

A fentiekre tekintettel az együttműködő partner egyes termékeiről szóló reklám-, illetve tájékoztató anyagok megküldése a Pénztár éves rendszeres, illetve eseti tagi hírleveleivel, számlakivonataival együtt az Öpt. és az Mpt. hivatkozott rendelkezéseibe ütközik.

Van-e annak jogszabályi lehetősége, hogy egyes pénztárak közös könyvvizsgálót alkalmazzanak az önkéntes és a magán ágban?

Az önkéntes nyugdíjpénztár által működtetett magánnyugdíjpénztár esetében az egyes pénztári ágazatok könyvvizsgálatát végezheti-e ugyanazon könyvvizsgáló vagy pedig külön-külön könyvvizsgálót kell megbízni.

A magánnyugdíjról és a magánnyugdíjpénztárakról szóló 1997. évi LXXXII. törvény (Mpt.) 7. §-a (2) bekezdése értelmében az önkéntes nyugdíjpénztári ágazat és a magánnyugdíjpénztári ágazat egy jogi személynek minősül. Az Mpt. 34. §-a (10) bekezdése szerint az önkéntes nyugdíjpénztár és a magánnyugdíjpénztár a mindkét szervezetet érintő kérdésekben közösen dönt.

Mind az önkéntes nyugdíjpénztár, mind a magánnyugdíjpénztár esetében kötelező a könyvvizsgálat. A könyvvizsgálót a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény (Mpt.) 155. §-a (6) bekezdése szerint a legfőbb szerv (pénztárak esetében tehát a közgyűlés) választja meg.

Az önkéntes nyugdíjpénztárak beszámoló készítésének és könyvvezetésének sajátosságairól szóló 223/2000. (XII. 19.) Korm. r. (XII. 19.) 4. §-a (5), illetve (7) bekezdése értelmében vegyes pénztár esetében az önkéntes nyugdíjpénztár rendszeres beszámolóképzési kötelezettsége az általa működtetett magánnyugdíjpénztár beszámolóképzési kötelezettségére is kiterjed, továbbá az önkéntes nyugdíjpénztár egyesített (összesített) éves beszámoló készítésére is köteles.

Az egy jogi személyre vonatkozó beszámoló elfogadása mindkét szervezetet érintő kérdés, amelyre vonatkozó döntést csak a két ágazat közös közgyűlése hozhat. A beszámolók könyvvizsgálatát az a könyvvizsgáló végezheti, amelyiket a beszámoló elfogadására jogosult testület megválasztott. A könyvvizsgálót ezért a vegyes pénztár közös közgyűlése választja meg, aki elvégzi a jogi személy egészére vonatkozóan a könyvvizsgálati teendőket.

A fentiekből következik, hogy az önkéntes nyugdíjpénztárnak, illetve az általa működtetett magánnyugdíjpénztárnak mint egy jogi személynek egy könyvvizsgálója van, akit a két ágazat közös közgyűlése által választ meg.

Az ezzel ellenkező értelmezés, amelynek értelmében a két ágazatnak eltérő személy lehetne a könyvvizsgálója, feloldhatatlan ellentmondáshoz vezet. Ebben az esetben ugyanis a két ágazat közgyűlése külön-külön eltérő személyt választhatna meg az adott ágazat könyvvizsgálatára. Az egyesített (összesített) beszámoló könyvvizsgálata során azonban az önkéntes ágazat könyvvizsgálója a magánnyugdíjpénztári ágazatot is köteles lenne megvizsgálni (hiszen megfelelően alátámasztott könyvvizsgálói véleményt egyébként nem adhat), holott erre nem őt választották meg. Egy ilyen második könyvvizsgálat egyben az eredeti könyvvizsgálat felülvizsgálatát is jelentené, ami nyilvánvalóan ellentétes a Magyar Könyvvizsgálói Kamaráról és a könyvvizsgálói tevékenységről szóló 1997. évi LV. törvény 29. §-ában rögzített függetlenség követelményével.

Megjegyzendő, hogy az Szt. 115. § (8) és (9) bekezdése, valamint a 156. §-a (2) és (3) bekezdése foglalkozik az – egyes jellemzőit tekintve hasonló jellegű – összevont (konszolidált) éves beszámoló könyvvizsgálatáról. Lényeges azonban, hogy ezek a szabályok önálló vállalkozások mint különböző jogi személyek könyvvizsgálatára vonatkoznak, és ebben körben rendezik a könyvvizsgálók együttműködésének módját. Az összevont (konszolidált) éves beszámoló könyvvizsgálata során az egyes könyvvizsgálók függetlenségére vonatkozó szabályokat maga a jogszabály rendezi. Az önkéntes nyugdíjpénztár által működtetett magánnyugdíjpénztár esetében azonban ugyanazon jogi személyről van szó, ezért nem összevont (konszolidált) beszámoló készül, így az annak könyvvizsgálatára, és ebben a könyvvizsgálóra vonatkozó, az általános függetlenségi követelményhez képest speciális szabályok nem alkalmazhatók.

Az Mpt. 46. §-a (2) bekezdése szerint magánnyugdíjpénztárnál „nem lehet könyvvizsgáló a pénztár alapítója (kivéve, ha önkéntes nyugdíjpénztár az alapító), illetve tagja, a pénztár ügyvezetője, igazgatótanácsának, ellenőrző bizottságának tagja, az alapító tulajdonosa, az alapító könyvvizsgálója, az alapító vezető tisztségviselője, vezető beosztású alkalmazottja, illetve a vagyongazdálkodás nyilvántartását végző szervezet és a letétkezelő könyvvizsgálója és a nyilvántartást végző szervezet és a letétkezelő könyvvizsgálójának közeli hozzátartozója”.

A Felügyelet álláspontja szerint nyilvánvaló kodifikációs hiba, hogy a rendelkezés szövegében a „kivéve, ha önkéntes nyugdíjpénztár az alapító” kitétel a „pénztár alapítója” szövegrész után került elhelyezésre, az „alapító könyvvizsgálója”-ra való vonatkoztatás helyett. Az önkéntes nyugdíjpénztár ugyanis könyvvizsgálati tevékenységet semmilyen körülmények között nem láthat el, így e rendelkezés ellenére sem lehet az általa alapított magánnyugdíjpénztári ágazat könyvvizsgálója. A szöveg jelenlegi formájában erre tekintettel

nem értelmezhető. A kivétel meghatározásával a jogalkotó szándéka – a jogrendszer egészével való összhang megteremtése érdekében – egyértelműen az volt, hogy az önkéntes nyugdíjpénztár által alapított magánnyugdíjpénztár esetében az azonos könyvvizsgáló választásának lehetőségét (ami a fentiekben kifejtettek értelmében egyben kötelezettség is) e helyütt is kifejezze. A Felügyelet a Pénzügyminisztérium felé javaslatot tett a jogszabályszöveg pontosítására.

Összefoglalva, az önkéntes nyugdíjpénztár által alapított magánnyugdíjpénztár esetében a működtető önkéntes nyugdíjpénztár és az általa működtetett magánnyugdíjpénztárnak csak azonos személy lehet a könyvvizsgálója, akit a két ágazat közös közgyűlése választ meg.

Az önkéntes nyugdíjpénztár által működtetett magánnyugdíjpénztár esetében az egyes pénztári ágazatok könyvvizsgálatát végezheti-e ugyanazon könyvvizsgáló vagy pedig külön-külön könyvvizsgálót kell megbízni?

A magánnyugdíjról és a magánnyugdíjpénztárakról szóló 1997. évi LXXXII. törvény (Mpt.) 7. §-a (2) bekezdése értelmében az önkéntes nyugdíjpénztári ágazat és a magánnyugdíjpénztári ágazat egy jogi személynek minősül. Az Mpt. 34. §-a (10) bekezdése szerint az önkéntes nyugdíjpénztár és a magánnyugdíjpénztár a mindkét szervezetet érintő kérdésekben közösen döntenek.

Mind az önkéntes nyugdíjpénztár, mind a magánnyugdíjpénztár esetében kötelező a könyvvizsgálat. A könyvvizsgálót a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény (Mpt.) 155. §-a (6) bekezdése szerint a legfőbb szerv (pénztárak esetében tehát a közgyűlés) választja meg.

Az önkéntes nyugdíjpénztárak beszámoló készítésének és könyvvezetésének sajátosságairól szóló 223/2000. (XII. 19.) Korm. r. (XII. 19.) 4. §-a (5), illetve (7) bekezdése értelmében vegyes pénztár esetében az önkéntes nyugdíjpénztár rendszeres beszámolókészítési kötelezettsége az általa működtetett magánnyugdíjpénztár beszámolókészítési kötelezettségére is kiterjed, továbbá az önkéntes nyugdíjpénztár egyesített (összesített) éves beszámoló készítésére is köteles.

Az egy jogi személyre vonatkozó beszámoló elfogadása mindkét szervezetet érintő kérdés, amelyre vonatkozó döntést csak a két ágazat közös közgyűlése hozhat. A beszámoló könyvvizsgálatát az a könyvvizsgáló végezheti, amelyiket a beszámoló elfogadására jogosult testület megválasztott. A könyvvizsgálót ezért a vegyes pénztár közös közgyűlése választja meg, aki elvégzi a jogi személy egészére vonatkozóan a könyvvizsgálati teendőket.

A fentiekből következik, hogy az önkéntes nyugdíjpénztárnak, illetve az általa működtetett magánnyugdíjpénztárnak mint egy jogi személynek egy könyvvizsgálója van, akit a két ágazat közös közgyűlése által választ meg.

Az ezzel ellenkező értelmezés, amelynek értelmében a két ágazatnak eltérő személy lehetne a könyvvizsgálója, feloldhatatlan ellentmondáshoz vezet. Ebben az esetben ugyanis a két ágazat közgyűlése külön-külön eltérő személyt választhatna meg az adott ágazat könyvvizsgálatára. Az egyesített (összesített) beszámoló könyvvizsgálata során azonban az önkéntes ágazat könyvvizsgálója a magánnyugdíjpénztári ágazatot is köteles lenne megvizsgálni (hiszen megfelelően alátámasztott könyvvizsgálói véleményt egyébként nem adhat), holott erre nem őt választották meg. Egy ilyen második könyvvizsgálat egyben az eredeti könyvvizsgálat felülvizsgálatát is jelentené, ami nyilvánvalóan ellentétes a Magyar Könyvvizsgálói Kamaráról és a könyvvizsgálói tevékenységről szóló 1997. évi LV. törvény 29. §-ában rögzített függetlenség követelményével.

Megjegyzendő, hogy az Szt. 115. § (8) és (9) bekezdése, valamint a 156. §-a (2) és (3) bekezdése foglalkozik az – egyes jellemzőit tekintve hasonló jellegű – összevont

(konszolidált) éves beszámoló könyvvizsgálatáról. Lényeges azonban, hogy ezek a szabályok önálló vállalkozások mint különböző jogi személyek könyvvizsgálatára vonatkoznak, és ebben körben rendezik a könyvvizsgálók együttműködésének módját. Az összevont (konszolidált) éves beszámoló könyvvizsgálata során az egyes könyvvizsgálók függetlenségére vonatkozó szabályokat maga a jogszabály rendezi. Az önkéntes nyugdíjpénztár által működtetett magánnyugdíjpénztár esetében azonban ugyanazon jogi személyről van szó, ezért nem összevont (konszolidált) beszámoló készül, így az annak könyvvizsgálatára, és ebben a könyvvizsgálóra vonatkozó, az általános függetlenségi követelményhez képest speciális szabályok nem alkalmazhatók.

Az Mpt. 46. §-a (2) bekezdése szerint magánnyugdíjpénztárnál „nem lehet könyvvizsgáló a pénztár alapítója (kivéve, ha önkéntes nyugdíjpénztár az alapító), illetve tagja, a pénztár ügyvezetője, igazgatótanácsának, ellenőrző bizottságának tagja, az alapító tulajdonosa, az alapító könyvvizsgálója, az alapító vezető tisztségviselője, vezető beosztású alkalmazottja, illetve a vagyongazdálkodás nyilvántartását végző szervezet és a letétkezelő könyvvizsgálója és a nyilvántartást végző szervezet és a letétkezelő könyvvizsgálójának közeli hozzátartozója”.

A Felügyelet álláspontja szerint nyilvánvaló kodifikációs hiba, hogy a rendelkezés szövegében a „kivéve, ha önkéntes nyugdíjpénztár az alapító” kitétel a „pénztár alapítója” szövegrész után került elhelyezésre, az „alapító könyvvizsgálójá”-ra való vonatkoztatás helyett. Az önkéntes nyugdíjpénztár ugyanis könyvvizsgálati tevékenységet semmilyen körülmények között nem láthat el, így e rendelkezés ellenére sem lehet az általa alapított magánnyugdíjpénztári ágazat könyvvizsgálója. A szöveg jelenlegi formájában erre tekintettel nem értelmezhető. A kivétel meghatározásával a jogalkotó szándéka – a jogrendszer egészével való összhang megteremtése érdekében – egyértelműen az volt, hogy az önkéntes nyugdíjpénztár által alapított magánnyugdíjpénztár esetében az azonos könyvvizsgáló választásának lehetőségét (ami a fentiekben kifejtettek értelmében egyben kötelezettség is) e helyütt is kifejezze. A Felügyelet a Pénzügyminisztérium felé javaslatot tett a jogszabályszoveg pontosítására.

Összefoglalva, az önkéntes nyugdíjpénztár által alapított magánnyugdíjpénztár esetében a működtető önkéntes nyugdíjpénztár és az általa működtetett magánnyugdíjpénztárnak csak azonos személy lehet a könyvvizsgálója, akit a két ágazat közös közgyűlése választ meg.

Gyűjthet-e a pénztár adatokat a tagjaitól azok magasabb szintű kiszolgálása érdekében?

Az Önkéntes Kölcsönös Biztosító Pénztárakról szóló 1993. évi XCVI. törvény (Öpt.) 2004. január 1-től hatályos 40/A. §-a (2) bekezdésének utolsó mondata, valamint a magánnyugdíjról és a magánnyugdíjpénztárakról szóló 1997. évi LXXXII. törvény (Mpt.) szintén 2004. január 1-jétől hatályos 78. §-a (2) bekezdésének utolsó mondata értelmében a pénztár üzleti és pénztártitkot kizárólag a pénztári tevékenység folytatásával összefüggésben kezelhet.

Az Öpt., illetve az Mpt. a pénztári tevékenységet az alábbiak szerint határozza meg:

„Öpt. 2. § (9) Önkéntes kölcsönös biztosító pénztári tevékenységnek minősül a társadalombiztosítási és szociális ellátásokat kiegészítő, pótló, illetve ezeket helyettesítő szolgáltatások, továbbá az egészség védelmét elősegítő ellátások e törvényben foglalt szerinti szervezése, finanszírozása és nyújtása, amely rendszeres tagdíjbefizetésekből, egyéni számlavezetés útján történik.”

„Mpt. 4. § (4) Magánnyugdíjpénztári tevékenységnek minősül a tagok számára kötelezően fizetendő tagdíjak gyűjtése, a tagdíjakból származó vagyon befektetése, nyugdíjszolgáltatás nyújtása és egyösszegű kifizetés teljesítése egyéni számla vezetés alapján.”

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) 2. §-a 9. pontja értelmében – egyebek mellett – adatkezelésnek minősül az adatok felhasználása és gyűjtése.

Az Avtv. 5. §-a az alábbiak szerint rendelkezik az adatkezelés célhoz kötöttségéről:

„Avtv. 5. § (1) Személyes adatot kezelni csak meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében lehet. Az adatkezelésnek minden szakaszában meg kell felelnie e célnak.

(2) Csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas, csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig.

(3) Kötelező adatszolgáltatáson alapuló adatkezelést közérdekből lehet elrendelni.

(4) A személyes adatot - akár az érintett hozzájárulásával, akár jogszabály alapján - különösen akkor lehet kezelni, ha ez közérdekű feladat vagy az adatkezelő törvényi kötelezettségének teljesítéséhez, az adatkezelő vagy az adatátvevő harmadik személy hivatalos feladatának gyakorlásához, az érintett létfontosságú érdekeinek védelméhez, az érintett és az adatkezelő között létrejött szerződés teljesítéséhez, az adatkezelő vagy harmadik személy jogos érdekének érvényesítéséhez, társadalmi szervezetek jogszerű működéséhez szükséges. [...]”

A fenti rendelkezések együtt értelmezése alapján megállapítható, hogy a pénztár a személyes adatnak minősülő pénztártitkot kizárólag a pénztári tevékenységgel összefüggésben, az ahhoz szükséges mértékben kezelhet.

Az állásfoglalást kérő nem fejtette ki, hogy pontosan milyen adatokat kíván a pénztártagoktól gyűjteni, csak arra utalt, hogy az adatgyűjtés célja az ügyfelek magasabb szintű kiszolgálása. E tevékenység vélhetően megfelel a kutatás és a közvetlen üzletszerzés célját szolgáló név- és lakcímadatok kezeléséről szóló 1995. CXIX. törvény (DM tv.) 1. §-a (2) bekezdése 4. pontjában az alábbiak szerint meghatározott közvetlen üzletszerzésnek:

„DM tv. 1. § (2) [...] 4. Közvetlen üzletszerzés (direkt marketing): azoknak a közvetlen megkeresés módszerével végzett tájékoztató tevékenységeknek és kiegészítő szolgáltatásoknak az összessége, amelyeknek célja az érintett részére termékek vagy szolgáltatások ajánlása, hirdetések továbbítása, a fogyasztók vagy kereskedelmi partnerek tájékoztatása, üzletkötés (vásárlás) előmozdítása érdekében.

[...]”

A DM tv. 17. §-a (1) bekezdése alapján a közvetlen üzletszerző szerv a jogszerű tevékenységének végzéséhez szükséges listák összeállításához a név- és lakcímadatokat csak a 3. § (1) bekezdésében meghatározott forrásból vehet át, és az e törvényben előírt feltételek teljesítése esetén gyűjthet. A 3. § (1) bekezdés az alábbiak szerint rendelkezik:

„DM tv. 3. § (1) A tudományos kutató, továbbá a közvélemény-kutató és a piackutató, valamint a közvetlen üzletszerző szerv - illetőleg az általuk az adatok kezelésére, átvételére megbízott szerv - kapcsolatfelvétel céljából név- és lakcímadatot a következő forrásból gyűjthet, illetve használhat fel:

a) annak az érintettnek az adata, akivel korábban az adatkezelő szerv kapcsolatban állt (üzletfél, támogató);

b) a jogszerűen nyilvánosságra hozatal céljából készített és nyilvánosságra hozott adatállományban, név- és címjegyzékben, valamint kiadványban - így különösen telefonkönyv, szaknévsor, statisztikai névjegyzék - szereplő adat, feltéve, ha az adatgyűjtéskor vagy az adategyeztetéskor az érintettet tájékoztatták az eredetitől eltérő célra történő adatfelhasználás lehetőségéről, illetőleg a letiltás jogáról;

c) más, ugyanazon tevékenységet végző személytől vagy szervtől adat átvételével, amennyiben az érintett az adat átadását az erről szóló előzetes tájékoztatás után nem kifogásolta, vagy tiltotta meg;

d) adat igénylésével a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény (a továbbiakban: Nytv.) hatálya alá tartozó nyilvántartásból az Nytv.-ben meghatározott feltételekkel, feltéve, hogy a polgár az adatainak kiadását nem tiltotta meg [Nytv. 2. § (1) bek.]”

A DM tv. 3. §-a (1) bekezdése a) pontja alapján a pénztár felhasználhatja a tagjai adataiból álló adatbázist arra, hogy a tagoktól, önkéntes alapon, kizárólag a pénztár tevékenységével kapcsolatban, illetve a pénztári szolgáltatások fejlesztése érdekében adatokat gyűjtsön. A pénztártól eltérő harmadik személy vonatkozásában azonban a pénztártag nem a 3. § (1) bekezdése a) pontja szerinti ügyfél, így harmadik személy részére vagy érdekében adatgyűjtés jogszerűen nem lehetséges.

A pénztártagoknak szóló értesítések mellékleteként reklámozhatják-e más, a csoporthoz tartozó szolgáltató, így például a biztosító vagy a bank szolgáltatásait?

Az előző kérdésre adott válasz alapján jogszerűen a pénztár nem használhatja fel arra az adatbázisát, hogy a pénztáron kívüli, harmadik személy részére, vagy érdekében hirdetési tevékenységet végezzen.

A jogszabályi előírások lehetőséget adnak azonban arra, hogy – az alábbiakban foglalt feltételek mellett – a pénztár a tagok adatait meghatározott célra harmadik személynek átadja, és az az adatok felhasználásával hirdetési tevékenységet végezzen.

Az Öpt. 40/B. §-a (2) bekezdésének a) pontja, illetve az Mpt. 79. §-a (2) bekezdésének a) pontja értelmében a pénztártitok harmadik személynek kiadható akkor, ha a pénztártag, vagy annak törvényes képviselője a rá vonatkozó kiszolgáltatható adatkört pontosan megjelölve közokiratban, vagy teljes bizonyító erejű magánokiratban erre felhatalmazást ad.

Amennyiben az adattovábbításhoz való hozzájárulás beszerzése a belépéssel egyidejűleg történik, akkor az erre vonatkozó nyilatkozatot a jogszabály által előírt okirati formában, a belépési nyilatkozat egyéb részeitől jól elkülönítve, az ilyen adatátadáshoz való hozzájárulás önkéntességére utalva lehet beszerezni. Jelezni szükséges továbbá, hogy a tagsági viszony ezen hozzájárulás megtétele nélkül is létesíthető.

Az adatátadáshoz való hozzájárulás a tagsági jogviszony fennállása alatt is beszerezhető, és ennek érdekében a pénztár a tagjait – az 1. kérdés megválaszolása során kifejtettekre is tekintettel – akár önálló levélben, akár más pénztári anyaghoz kapcsolódóan megkeresheti. Ebben az esetben is érvényesek a fentiekben leírt, a hozzájárulás önkéntességére való utalásra, valamint az okirat alakiságára vonatkozó követelmények.

Mindkét esetben szükséges felhívni a tagok figyelmét a DM tv. 20. §-a (1) bekezdésében foglalt jogra, amelynek értelmében az érintett bármikor megtilthatja az adatainak felhasználását, illetve továbbítását.

Hogyan lehet megállapítani a nyugdíjkorhatárt?

Az Önkéntes Kölcsönös Biztosító Pénztárakról szóló 1993. évi XCVI. törvény 2. § (5) a) nyugdíjkorhatár az életkor, melynek betöltését a társadalombiztosítási jogszabályok az öregségi nyugdíjra való jogosultság feltételül előírják. E törvény alkalmazásában a nyugdíjkorhatár betöltésének minősül, ha a pénztártag szolgálati nyugdíjban, korengedményes nyugdíjban, előnyugdíjban, nyugdíj előtti munkanélküli segélyben, bányásznyugdíjban, egyes művészeti tevékenységet folytatók öregségi nyugdíjában, rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjban vagy növelt összegű öregségi, munkaképtelenségi járadékban részesül. A nyugdíjkorhatár betöltése után a pénztártag a várakozási idő időtartamától függetlenül jogosulttá válik a nyugdíjszolgáltatásra.

A magánnyugdíjról és a magánnyugdíjpénztárakról szóló 1997. évi LXXXII. törvény 4. § (2) a) pontja szerint „társadalombiztosítási nyugdíj amit a Tny. társadalombiztosítási nyugellátásként megjelöl,” a b) pontja szerint pedig „nyugdíjkorhatár: 1. az az életkor, melyet a Tny. az öregségi nyugdíjra való jogosultság feltételeként meghatároz, 2. a nyugdíjkorhatár betöltésével esik egy tekintet alá az az időpont, amelytől a pénztártag társadalombiztosítási nyugellátásban, így öregségi nyugdíjban (ideértve a korengedményes nyugdíjat, előnyugdíjat, bányásznyugdíjat, egyes művészeti tevékenységet folytatók öregségi nyugdíját, ideértve a Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány által nyújtott öregségi nyugdíjat is, valamint a szolgálati nyugdíjat), a rokkantsági és baleseti rokkantsági nyugdíjban (ideértve a Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány által nyújtott rendszeres rokkantsági segélyt is), továbbá növelt összegű öregségi és munkaképtelenségi járadékban részesül.

A fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény 182. § (1) bekezdése értelmében a hivatásos állomány tagja szolgálati nyugdíjra jogosult 25 év tényleges szolgálati viszonyban eltöltött szolgálati idő után. E törvényhely (2) bekezdése értelmében a hivatásos állomány tagja szolgálati nyugdíjra jogosult 25 év tényleges szolgálati viszonyban eltöltött szolgálati idő előtt is, ha a hivatásos szolgálat 52. §-ban meghatározott felső korhatárának elérésekor tényleges szolgálati viszonyban legalább 10 évet eltöltött, és rendelkezik a társadalombiztosítási szabályok szerint számított 25 év szolgálati idővel. Ugyanakkor e törvényhely (7) bekezdése szerint nem folyósítható a felső korhatár betöltése vagy megrokkánása előtt a szolgálati nyugdíj annak, akit a hivatásos szolgálatra való méltatlanság miatt felmentettek, vagy akinek a szolgálati viszonya az 53. § b), e) vagy f), illetve az 59. § (1) bekezdésének d) pontja alapján szűnt meg.

Összegezve tehát megállapítható, hogy a pénztári törvények a pénztári szolgáltatásra való jogosultság tekintetében nem állapítanak meg a fenti jogalap tényén kívül egyéb feltételt. Erre tekintettel a pénztári szolgáltatás folyósítása szempontjából a - nyugdíjkorhatár betöltéséhez vagy a nyugdíjkorhatár betöltésével egy tekintet alá eső nyugellátásra való jogosultságot - megállapító határozat meglétéén kívüli egyéb folyósítási feltételek irrelevánsak.

Az Öpt. és az Mpt. esetében a fenti szabályozás a nyugdíjkorhatár betöltéséhez, vagy a nyugdíjkorhatár betöltésével egy tekintet alá eső nyugellátásra való jogosultságot megállapító határozat meglétéhez köti a pénztári szolgáltatásra való jogosultságot.

A nyugdíjkorhatár betöltésekor, vagy a nyugellátásra való jogosultságot megállapító határozat jogerőre emelkedése eredményeként a pénztártag tehát jogosulttá válik a pénztári szolgáltatásra.

Ha a nyugdíjkorhatár betöltése az általános szabályok szerint nem állapítható meg, azaz, abban a kérdésben, hogy egy konkrét ügyben, a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény szerinti előrehozott (vagy csökkentett összegű előrehozott) öregségi nyugdíjra jogosító korhatárt nevezett személy betöltötte-e, kizárólag a hatáskörrel rendelkező nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv illetékes állást foglalni.

Melyik pénztártípusnak kötelező befektetési számlát nyitni?

Befektetési számlát kötelező jelleggel a magánnyugdíjpénztáraknak és az önkéntes nyugdíjpénztáraknak kell nyitniuk. Az ide vonatkozó rendelkezéseket a magánnyugdíjról és a magánnyugdíjpénztárakról szóló 1997. évi LXXXII. törvény (Mpt.) 52. § (1) bekezdése, továbbá a magánnyugdíjpénztárak befektetési és gazdálkodási tevékenységéről szóló 282/2001. (XII. 26.) Korm. rendelet 13–14. §-a tartalmazza. Az önkéntes nyugdíjpénztárakra vonatkozóan azonos szabályozást tartalmaz az önkéntes kölcsönös nyugdíjpénztárak befektetési és gazdálkodási szabályairól szóló 281/2001. (XII. 26.) kormányrendelet 10–14. §-a.

Az Mpt. 52. § (2) bekezdése és a 281/2001. (XII. 26.) kormányrendelet 10. § (1) bekezdése szerint a folyamatos működéshez szükséges pénzforgalmon felüli, befektetésre kerülő pénzeszközöket a pénztár a letétkezelőnél vezetett befektetési számlára utalja. Mindkét kormányrendelet azonosan rendelkezik arról is, hogy a letétkezelő kezelésében lévő pénztári eszközöket folyamatosan a letétkezelőnél vezetett befektetési, illetve értékpapírszámlán kell tartani, kivéve azon átmeneti elszámolási periódusokat, amelyekre a vagyongazdálkodó igazolni tudja, hogy a technikai elszámolás módja indokolja ennek hiányát.

A befektetési számla több célt szolgál. Biztosítja a befektetési jellegű pénz- és értékpapírforgalom letétkezelő általi megfelelő ellenőrzésének lehetőségét, a vagyongazdálkodó rendelkezési jogának korlátozását kizárólagosan a befektetési eszközökre, és a hozamok elkülönített helyen történő realizálását is.

A fent idézett szabály a befektetésre (jellemzően értékpapír-befektetésre) szánt pénzeszközök befektetési számlára utalási kötelezettségét írja elő. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a pénztárak a főszámlájukon vagy egyéb pénzügyintézetnél nyitott betétszámlán betétet nem köthetnek le. Ezt alátámasztja az is, hogy a 281/2001. (XII. 26.) Korm. rendelet, valamint a 282/2001. (XII. 26.) Korm. rendelet 1. sz. mellékletének c) pontja a hitelintézeti betétszámlán lekötött pénzeszeget mint lekötött betétet a pénzforgalmi számlától és a befektetési számlától megkülönböztetve, önálló befektetési eszközként tartja nyilván.

Pénzeszközök esetében a pénzforgalom és értékpapír-forgalom egyeztetési kötelezettség értelemszerűen okafogyottá válik. Amennyiben a pénztár befektetési jellegű pénzeszközöket a befektetési számlán kívül helyez el, akkor is biztosítani kell, hogy a letétkezelő a piaci eszközértékelési, limitellenőrzési feladatát folyamatosan el tudja látni.

Hogyan kell számítani az OTC árfolyamok érvényességét?

A Felügyelet egy korábbi állásfoglalása szerint az OTC árfolyamok 30 napos érvényessége a közzétételben megjelölt időszak, azaz a vonatkozó időszak utolsó napjától számítandó. Erre hivatkozva kérdezte az állásfoglalást kérő, hogy a 30 napos határidőt a vonatkozó időszak utolsó napjától, vagy az utolsó munkanapjától kell-e számolni.

A kérdéses jogszabályhelyet az önkéntes kölcsönös nyugdíjpénztárak befektetési és gazdálkodási szabályairól szóló 281/2001. (XII. 26.) kormányrendelet, illetve a magánnyugdíjpénztárak befektetési és gazdálkodási tevékenységéről szóló 282/2001. (XII. 26.) kormányrendelet 3. sz. melléklet II/4/d. pontja tartalmazza.

A Felügyelet álláspontja szerint a fenti jogszabályhelyek által megjelölt 30 napos határidő a közzétett vonatkozó időszak utolsó napjától számítandó, akkor is, ha az nem munkanapra esik.

Mikor lehet egy értékpapírt 3 hónapnál rövidebb, illetve hosszabb futamidejűnek tekinteni (92 nap, vagy naptár szerinti dátum), illetve, hogy melyik értékelési szabály irányadó a pontosan 3 hónapos hátralévő futamidejű értékpapírokra?

Az önkéntes kölcsönös nyugdíjpénztárak befektetési és gazdálkodási szabályairól szóló 281/2001. (XII. 26.) Korm. rendelet, illetve a magánnyugdíjpénztárak befektetési és gazdálkodási tevékenységéről szóló 282/2001. (XII. 26.) Korm. rendelet 3. sz. melléklet II. rész 4. pont b) és c) alpontja a kérdéssel kapcsolatban az alábbi értékelési előírásokat határozza meg:

„b) az elsődleges forgalmazói rendszerbe bevezetett, 3 hónapnál hosszabb hátralévő futamidejű fix és változó kamatozású, illetve diszkont állampapírok esetén az Államadósság Kezelő Központ (a továbbiakban: ÁKK) által a fordulónapon, illetve az azt megelőző legutolsó munkanapon közzétett legjobb vételi és eladási nettó árfolyamok számtani átlaga és a fordulónapig felhalmozott kamatok összegeként kell a piaci értéket meghatározni;

c) a 3 hónapnál rövidebb hátralévő futamidejű fix kamatozású és diszkont állampapírok - ideértve az állami készfizető kezességgel rendelkező értékpapírokat is - esetén az ÁKK által a fordulónapon, illetve az azt megelőző legutolsó munkanapon közzétett 3 hónapos referenciahozam felhasználásával a fordulónapra számított nettó árfolyam és a fordulónapig felhalmozott kamatok összegeként kell a piaci értéket meghatározni;”

A fentebb hivatkozott piaci eszközértékelési szabályok (b-c. pont) alapvetően az ÁKK elsődleges forgalmazói rendszerében meglévő árfolyam adatokra épülnek. Az ÁKK elsődleges forgalmazói rendszerében lévő árfolyamot egészen addig indokolt alkalmazni, amíg arra kötelező árjegyzés van. A kötelező árjegyzés megszűnésének fordulónapját az ÁKK határozza meg. Az ÁKK az elsődleges forgalmazói rendszerben lévő kötelező árjegyzés megszűnése határnapjának – azaz a „3 hónapnak” – meghatározásában a T+2 napos elszámolási időtartamot is figyelembe veszi (határnap az a T (üzletkötési) nap, ahol a T+2 nap=90 hátralévő nap). A minél pontosabb értékelés érdekében azokat az értékpapírokat indokolt 3 hónapnál hosszabb hátralévő futamidejű papíroknak tekinteni, amelyekre a kötelező árjegyzés még fennáll. A kötelező árjegyzés megszűnését követően alkalmazandó a c) pont szerinti értékelési eljárás.

Magán- vagy önkéntes nyugdíjpénztár más pénztárat vagy hitelintézetet, biztosítót reklámozhat-e a tagok címére küldött kiadványban, illetve megteheti-e ugyanezt a biztosító és a hitelintézet a pénztárak szolgáltatásaira vonatkozóan?

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXXX. tv. (Avtv.) 5. §-a kimondja, hogy személyes adatot kezelni csak meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében lehet. Az adatkezelésnek minden szakaszában meg kell felelnie e célnak.

A tag vagy az ügyfél lakcíme személyes adatnak, egyúttal pénztár-, biztosítási, illetve banktitoknak minősül, ennek megfelelően a fenti rendelkezéssel összhangban lévő szabályozást tartalmazznak az egyes pénzügyi szervezetekre vonatkozó ágazati törvények is.

A magánnyugdíjról és a magánnyugdíjpénztárakról szóló 1997. évi LXXXII. törvény (Mpt.) 78. § (2) bekezdése kimondja, hogy a pénztár pénztártitkot kizárólag a pénztári tevékenység folytatásával összefüggésben kezelhet. Azonos rendelkezést tartalmaz az önkéntes kölcsönös biztosító pénztárakról szóló 1993. évi XCVI. tv. (Öpt.) 40/A. § (2) bekezdése is.

A biztosítókról és a biztosítási tevékenységről szóló 2003. évi LX. törvény (Bit.) 155. § (1) bekezdése kimondja, hogy a biztosító, a biztosításközvetítő és a biztosítási szaktanácsadó ügyfeleinek azon biztosítási titkait jogosult kezelni, amelyek a biztosítási szerződéssel, annak

létrejöttével, nyilvántartásával, a szolgáltatással összefüggnek. Az adatkezelés célja csak a biztosítási szerződés megkötéséhez, módosításához, állományban tartásához, a biztosítási szerződésből származó követelések megítéléséhez szükséges, vagy az e törvény által meghatározott egyéb cél lehet.

A hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (Hpt.) 55. § (2) bekezdése akként rendelkezik, hogy a banktitok a feladatkörön kívül nem használható föl.

A fenti jogszabályhelyeket sérti tehát, ha a pénzügyi szervezetek arra használják a lakcímet hogy tagjaik, illetve ügyfeleik címére olyan reklámanyagot postázzanak, amelyben más pénzügyi szervezet szolgáltatásait népszerűsítik. Ezt csak akkor tehetik meg, ha a személyes adata ilyen célú felhasználására a tag vagy az ügyfél szabályos hozzájárulást adott.

Lehet-e magyar vállalat a külföldi anyavállalat által alapított foglalkoztatói nyugellátást szolgáltató intézménybe befizetést teljesítő támogató vállalkozás?

A foglalkoztatói nyugellátást szolgáltató intézményekről szóló 2005. évi CXI. törvény 3. § (2)-(6) bekezdései szerint a munkavállalója részére egyéni vagy több munkavállalót érintő megállapodás alapján kiegészítő nyugdíjat biztosítani kívánó támogató vállalkozás befizetést teljesíthet szolgáltató intézménybe. A szolgáltató intézmény a Magyar Köztársaság területén lakóhellyel rendelkező tag számára szolgáltatást nyújthat.

A munkáltató csak a magyar munkajog és társadalombiztosítási jog hatálya alá tartozó jogviszony alapján teljesíthet befizetést a szolgáltató intézménybe.

Az előző bekezdésben megnevezett törvény 2. § a) pontja alapján foglalkoztatói nyugellátást szolgáltató intézmény (a továbbiakban: szolgáltató intézmény): az Európai Unió valamely tagállamában bejegyzett, tőkefedezeti alapon működő, támogató vállalkozástól vagy szakmai szervezettől elkülönítetten létrehozott intézmény, amelynek célja nyugellátás biztosítása a kereső tevékenységgel összefüggésben a munkáltatók és munkavállalók vagy képviselőik között megkötött egyéni, illetve több munkavállalót érintő megállapodás alapján, feltéve, hogy az intézmény a megállapodásban foglaltak szerinti tevékenységet folytat.

Mindezek alapján magyar vállalat a fentiekben ismertetett feltételekkel lehet külföldi, az anyavállalat által alapított foglalkoztatói nyugellátást szolgáltató intézménybe befizetést teljesítő támogató vállalkozás. Az önkéntes kölcsönös biztosító pénztárakról szóló 1993. évi XCVI. törvény hatálya alá tartozó önkéntes nyugdíjpénztárban a jogviszony a tag és a pénztár között áll fenn, így a tagdíjfizetés kötelezettje a tag. Erre tekintettel az önkéntes nyugdíjpénztár nem minősül foglalkoztatói nyugellátást szolgáltató intézménynek. Az önkéntes nyugdíjpénztár fogalmát csak a magyar jog ismeri, külföldi jogrendszerekben ilyen intézmény nem található.

Mely tevékenységet szervezhet ki a pénztár, illetve mely tevékenységek más általi végzése minősül a pénztári jogszabályok értelmében kiszervezésnek?

Az Önkéntes Kölcsönös Biztosító Pénztárakról szóló 1993. évi XCVI. törvény (Öpt.) 40/D. §-a (1) bekezdése értelmében a pénztár a tevékenységéhez kapcsolódó, illetve jogszabály által végezni rendelt olyan tevékenységét, amelynek során adatkezelés vagy adatfeldolgozás valósul meg, kiszervezheti a 36. § (6) bekezdésében foglaltaknak megfelelően. A kiszervezett tevékenységet végző a 40/B. § (1) bekezdése alapján adatkezelést végezhet. Adatkezelésen és adatfelhasználáson a személyes adaton, illetve pénztártitkot képező adaton elvégzett, a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló törvényben meghatározott tevékenységeket kell érteni.

Az Öpt. 40/A. §-a (2) bekezdése értelmében pénztártitok minden olyan, a pénztártagról és a munkáltatói tagról a pénztár vagy a pénztári szolgáltató rendelkezésére álló, a tevékenysége

folytán tudomására jutó tény, információ vagy adat, amely a pénztártag, a pénztártag kedvezményezettjének, örökösének, közeli hozzátartozójának személyére, adataira, vagyoni helyzetére, üzleti tevékenységére, tulajdonosi, üzleti kapcsolataira, valamint egyéni számláján nyilvántartott összegre, illetve amely a munkáltatói tag, illetve a támogató adataira, vagyoni helyzetére, üzleti tevékenységére, tulajdonosi, üzleti kapcsolataira vonatkozik. A pénztár üzleti és pénztártitkot kizárólag a pénztári tevékenység folytatásával összefüggésben kezelhet.

Az Öpt. 40/B. §-a (1) bekezdése i) pontja szerint a pénztártitok és az üzleti titok megtartásának kötelezettsége nem áll fenn a feladatkörében eljáró, a gazdálkodás nyilvántartásához szükséges adatok tekintetében a gazdálkodás nyilvántartását végző szolgáltatóval, továbbá a kiszervezett tevékenység végzéséhez szükséges adatok tekintetében a kiszervezett tevékenységet végzővel.

Az Öpt. 36. §-a (6) bekezdése szerint a pénztárak gazdálkodásuk nyilvántartását, illetve befektetési üzletmenetüket e tevékenységgel üzletszerűen foglalkozó szervezethez (szolgáltatóhoz) kihelyezhetik.

A kiszervezésnek a fentiek értelmében tehát két fogalmi eleme van. Egyrészt olyan tevékenységek szervezhetők ki, amelyek esetében a jogszabály lehetővé teszi a tevékenység kihelyezését, vagyis az adott tevékenységet a pénztár saját maga is végezheti, vagy azzal más is megbízhat. Másrészt viszont ezen tevékenységek közül csak az minősül kiszervezésnek, amelynek során adatfeldolgozás vagy pedig adatkezelés történik. Adatnak e körben lényegében a pénztár által kezelhető személyes adatnak minősülő adatok tekintendők.

A különböző tevékenységek az alábbiak szerint sorolhatók az egyes kategóriákba.

- A befektetési tanácsadás nem tekinthető kiszervezésnek, mert ilyen tevékenységet a pénztár nem nyújthat, azt csak harmadik személytől veheti igénybe.
- A nyomdai tevékenység akkor minősül kiszervezésnek, ha a tevékenység ellátása során a megbízott a személyes adatokhoz hozzájuthat, egyéb esetben nem.
- Az ügynöki-üzletszerzői tevékenység, vagyis az Öpt. fogalmi szerinti tagszervezési tevékenység nem tekinthető kiszervezésnek, mivel ebben az esetben a tagszervező adja az adatokat a pénztárnak és nem fordítva. A tagszervezőre az Öpt. 11/B. §-a önálló adatkezelési szabályokat tartalmaz. Ha azonban a tagszervező a szorosán vett tagszervezésen túl olyan más tevékenységet is ellát, amelynek során pénztártagok adataihoz a pénztártól hozzájuthat (ilyen lehet például a taggondozás, stb.), akkor a kiszervezés szabályai is alkalmazandók.
- A jogi szaktanácsadás csak akkor kiszervezés, ha a tevékenység ellátása során a megbízott a személyes adatokhoz hozzájuthat, egyéb esetben nem.
- A kihelyezett ügyfélszolgálat működése elvileg feltételezi az adatokhoz való hozzáférést, így alkalmazandók rá a kiszervezés szabályai.
- A letétkezelés olyan tevékenység, amit a pénztár nem végezhet, és személyes adatok kezelése sem történik, így nem kiszervezés.
- A vagyonkezelés kihelyezhető, azonban a kihelyezett vagyonkezelés nem tekinthető kiszervezésnek, mivel e tevékenység végzése során személyes adat kezelésére nem kerül sor.
- A biztosításmatematikai tevékenység kihelyezése attól függően kiszervezés, hogy a tevékenységet végző jut-e személyes adathoz vagy sem. A biztosításmatematikai teendőket elvileg teljesen anonim módon, csak azonosító szám alapján is el lehet látni, de nem kizárt az sem, hogy az aktuárius a konkrét személy azonosítására alkalmas adatokat is megkapjon. Erre tekintettel a pénztár döntése, hogy az aktuárius részére ad-e azonosításra alkalmas

adatokat, vagy sem. Ha ilyen adatok is átadásra kerülnek, akkor alkalmazni kell a kiszervezésre vonatkozó előírásokat.

A magánnyugdíjról és a magánnyugdíjpénztárakról szóló 1997- évi LXXII. törvény (Mpt.) 73. § (1) bekezdése, 77/B. §-a és 78. §-a a kiszervezésre vonatkozóan lényegében azonos szabályozást alkalmaz a magánnyugdíjpénztárak esetében is, így azokra is a fentiekben leírtak alkalmazandók.

Lezárva: 2005. december 31-én.

2004. év

Az önkéntes nyugdíjpénztár által működtetett magánnyugdíjpénztár (vegyes) pénztár egyik ágazatának végelszámolással történő megszüntetése esetén e körben hozhat-e a döntést a másik ágazat közgyűlése?

Az önkéntes nyugdíjpénztár által működtetett magánnyugdíjpénztár esetében az egy jogi személyiség ellenére a szervezet két közgyűlést (küldöttgyűlést) működtet. Mindkét ágazat közgyűlése csak saját ágazatával kapcsolatos kérdékről dönthet, míg a mindkét ágazatot érintő kérdésekben közös döntést kell hozni.

A végelszámolás lezárásával kapcsolatos döntések kizárólag a magánnyugdíjpénztári ágazatot érintik, ezért ezeket a döntéseket csak a magánnyugdíjpénztári ágazat küldöttei hozhatják meg, az önkéntes pénztár küldöttei nem.

Dönthet-e - és amennyiben igen, milyen módon – az ún. vegyes pénztár egyik ágazatának közgyűlése a másik ágazat végelszámolása költségeinek átvállalásáról?

A magánnyugdíjról és a magánnyugdíjpénztárakról szóló 1997. évi LXXXII. törvény (Mpt.) 56. §-a (3) bekezdésében foglaltak szerint az önkéntes nyugdíjpénztár által működtetett magánnyugdíjpénztár esetén a mindkét ágazathoz tartozó költségek megosztását belső elszámolási szabályzatban kell rögzíteni.

A pénztárnál a magánnyugdíjpénztári ágazat megszűnésével kapcsolatos költségeket viselheti az önkéntes ágazat a működési tevékenysége kiadásainak terhére, akkor, ha erre vonatkozó utalást tartalmaz a belső elszámolási szabályzat.

A közgyűlés dönthet úgy az Önkéntes Kölcsönös Biztosító Pénztárakról szóló 1993. évi XCVI. törvény (Öpt.) 36. §-a (5) bekezdésének értelmében, hogy a működési kiadásainak terhére átvállalja a magán-ágazat végelszámolásához kapcsolódó költségeket.

Az eljárás lefolytatása során fokozottan kell figyelembe venni a takarékos és hatékony költséggazdálkodás szempontjait.

A fentiek alapján az önkéntes ágazat közgyűlése dönthet a magánnyugdíjpénztári ágazat végelszámolásával kapcsolatos költségek átvállalásáról, azonban ebben az esetben ezt a költségmegosztásra vonatkozó belső szabályzatban is rögzíteni kell.

A nyugdíjpénztárak piaci eszközértékelése során a megkötött, de még el nem számolt kamatozó értékpapírügyleteket milyen módon lehet a piaci értékben követelésként, kötelezettséggéként érvényesíteni?

Olyan fix kamatozású értékpapír vétele esetén, amelynek elszámolási napja későbbi, mint az értékelés napja (továbbiakban: átnyúló értékpapír) az értékpapírt az értékelés napjáig megszolgált kamattal növelt piaci áron kell a portfólió teljes piaci értékébe beállítani. Ennek

oka, hogy az értékpapír a kötésnapot követően a pénztár tulajdonában áll, annak ellenére, hogy birtokába még nem került.

Az átnyúló értékpapírok piaci értékének meghatározását az önkéntes kölcsönös nyugdíjpénztárak befektetési és gazdálkodási szabályairól szóló 281/2001. (XII.26.) Korm. rendelet, illetve a magánnyugdíjpénztárak befektetési és gazdálkodási szabályairól szóló 282/2001. (XII.26.) Korm. rendelet 3. számú melléklete alapján kell elvégezni. Tekintettel arra, hogy az értékelési napon az átnyúló értékpapír ellenértéke még nem került kifizetésre, ezért a portfólióállomány értékét az ellenértékkel – kötelezettségek beállításával – korrigálni kell. A korrekció módja eltérő a könyvvezetésben, valamint a teljes piaci érték és a hozamráta megállapítása esetén.

A könyvvezetés során kötelezettségként az átnyúló értékpapír kötési árát, azaz az elszámolási napig megszolgált kamattal növelt vételárat kell figyelembe venni, tekintettel arra, hogy a pénztár könyvvezetése során a vagyongazdálkodóval szembeni kötelezettségként a teljes vételárat kell lekönnyvelni, összhangban a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény 29. §-a (1) bekezdésében foglaltakkal.

A könyvvezetés során alkalmazott korrekció számviteli szempontból helyes, azonban nem veszi figyelembe a pénz időértékének elvét, így összességében a valóságnál kisebbnek mutatja a portfólió értékét. A torzítás elkerülése és a portfólió valós értékének kimutatása érdekében ezért a teljes piaci érték és a hozamráta megállapítása során az átnyúló értékpapír piaci árát kell figyelembe venni, vagyis az értékelés napjáig megszolgált kamattal növelt értékkel kell a korrekciót elvégezni.

A letétkezelői, vagyongazdálkodó kimutatások pénztári nyilvántartással való egyeztetetőségének érdekében célszerű a kimutatásokban, portfóliójelentésekben a kötelezettségek értékét mind az értékelési napra, mind az elszámolás napjára kimutatni.

Átnyúló értékpapír eladása esetén a fentiekhez hasonló módon, követelések beállításával kell korrigálni a portfólióállomány értékét.

Lehet-e a fedezeti tartalékok eszközeként, azaz befektetésként a két ágazat közös tulajdonában egy ingatlan?

Az önkéntes nyugdíjpénztár által működtetett magánnyugdíjpénztárak két ágazata egy szervezetben egy jogi személynek minősül. A két ágazat esetében közösen felmerülő költségek elszámolására, valamint a vagyongazdálkodási tevékenységre az alábbi szabályok vonatkoznak.

Az Mpt. 56. §-a (3) bekezdése értelmében azokat a bevételeket, költségeket és ráfordításokat, amelyek mindkét típusú pénztári tevékenységhez kapcsolódnak, vagy bevételarányosan egyikhez sem rendelhetők, belső elszámolási szabályok alkalmazásával kell a források között megosztani. A pénztár működési célú ingatlanjával kapcsolatban felmerülő költségeket tehát a pénztár belső szabályzata szerint kell a két ágazat között megosztani.

A pénztár fedezeti tartalékában szereplő ingatlanokra a befektetésekre vonatkozó szabályokat és költségelszámolást kell alkalmazni. Az Mpt. 50. §-a (4) bekezdése szerint az önkéntes nyugdíjpénztár által működtetett magánnyugdíjpénztár gazdálkodását, vagyongazdálkodását, szolgáltatását, nyilvántartásait és könyvvezetését az önkéntes nyugdíjpénztárétól elkülönítetten kell végezni, illetve vezetni. Ezt megerősítik a magánnyugdíjpénztárak befektetési és gazdálkodási tevékenységéről szóló 282/2001. (XII. 26.) Korm. rendelet 26-27. §-a is, amelyek értelmében az önkéntes kölcsönös nyugdíjpénztár által működtetett pénztár befektetéseit külön kell nyilvántartani, és az egyes pénztártípusokra előírt befektetési és teljesítményértékelési előírásoknak külön-külön is meg kell felelni. A nyilvántartást az előírt

befektetési szabályok betartására és ellenőrzésére alkalmas módon kell vezetni. Az önkéntes nyugdíjpénztár által üzemeltetett magánnyugdíjpénztár esetében a magán-nyugdíjpénztári feladatok ellátásához szükséges vagyont az önkéntes pénztárétól elkülönítetten kell kezelni. A magánnyugdíj-szolgáltatás céljára szolgáló vagyont semmilyen módon nem szabad az önkéntes nyugdíjpénztár gazdálkodásában felhasználni. Ebből következően a pénztári vagytonkezelés a két ágazat esetében szigorúan elkülönül és a befektetéseket ágazatonként külön-külön kell kimutatni.

Az önkéntes nyugdíjpénztári ágazatra vonatkozóan az Öpt. 36. §-a (4) bekezdése d) pontja szerint a befektetések vagyonarányos költségeit annak az alapnak a terhére kell elszámolni, amellyel kapcsolatban felmerült, ideértve a befektetett, illetve a forgóeszközök között kimutatott kamatozó értékpapírok beszerzési árában felhalmozott kamat összegét is. A befektetések további költségeit a működési alap terhére kell elszámolni. A befektetésekkel kapcsolatos bevételek és költségek elszámolása során a bruttó elszámolás számviteli alapelvének érvényesülését biztosítani kell.

A magánnyugdíjpénztári ágazatra vonatkozóan az Mpt. 59. §-a (4) bekezdése c) pontja szerint a fedezeti tartalék terhére számolhatóak el az egyéni számlák és a szolgáltatási tartalékok befektetésének kiadásai.

A befektetésekkel kapcsolatos költségek elszámolására vonatkozó szabályok tehát eltérnek az általános és közösen felmerülő működési költségtől, mivel a befektetések vagyonarányos költségei azon ágazat fedezeti tartalékával szemben számolandók el, amelynek befektetésével kapcsolatban felmerültek. A befektetésekkel kapcsolatos költségekre ezért nem vonatkozik az Mpt. 56. §-a (3) bekezdése szerinti költségmegosztási szabályozás.

Hangsúlyozandó, hogy valamennyi befektetési döntésnél az adott ágazat tagjainak érdekében kell eljárni. Az ingatlanbefektetés sem kezelhető egységesen, hanem azt kell megvizsgálni, hogy az adott ágazathoz tartozó tagok érdekeinek megfelel-e, összhangban van-e az adott ágazat befektetési politikájával, a portfólió szerkezetével stb.

Nem kizárt, hogy a pénztár a fedezeti tartalékhoz tartozó ingatlant nem hasznosítja, hanem saját maga használja. A saját használatból eredő bérleti díj kiesés (mint elmaradt hozam) például úgy kompenzálható, hogy a működési költségek csökkenésével egyidejűleg a tagdíjaknak a fedezeti tartalékba jóváírandó hányadát növelik. A fedezeti tartalékhoz tartozó ingatlan azonban továbbra is befektetésként értékelendő és vizsgálandó, mint a fedezeti tartalékkal szembeni követelések fedezete.

A vegyes pénztári szabályozás lényege, hogy a két ágazatnak két különálló fedezeti tartaléka van, erre tekintettel a befektetési előírásoknak a fedezeti tartalékokra külön-külön kell érvényesülnie. A vegyes pénztár egyes fedezeti tartalékaihoz tartozó vagyontömeg nem önálló jogi személy, így az ingatlan-nyilvántartásban nem is tüntethető fel önállóan tulajdonosként, illetve résztulajdonosként. Az ingatlan ebben az esetben nem a két ágazat közös tulajdonában van, mivel az egyes tulajdoni hányadok nincsenek (és nem is lehetnek) az ingatlan-nyilvántartásban feltüntetve.

Ha a konkrét ingatlan önállóan forgalomképes és egy helyrajzi számon szerepel az egész pénztár vonatkozásában, akkor ez önmagában nem biztosítja azt, hogy a fedezeti tartalékokra külön-külön is megvalósuljanak az önálló forgalomképesség és az önálló átruházhatóság feltételei. Az egyik fedezeti tartalékhoz tartozó ingatlanrész csak a pénztár könyvelésében van kimutatva, harmadik személy számára nem ismert tény. Az ingatlan elidegenítése ezért csak és kizárólag egyben lehetséges, ami viszont azt is jelenti, hogy az egyik fedezeti tartalék nem tud arról önállóan rendelkezni, a saját hányada nem idegeníthető el külön. Erre tekintettel 2004. január 1.-től nem felel meg az önkéntes kölcsönös nyugdíjpénztárak befektetési és gazdálkodási szabályairól szóló 281/2001. (XII. 26.) Korm. r. 20/A. § (1) bekezdésében,

valamint a magánnyugdíjpénztárak befektetési és gazdálkodási szabályairól szóló 282/2001. (XII. 26.) Korm. rendelet 16/A. §-a előírásainak, ha egy nem meg osztott ingatlan egyidejűleg mindkét ágazat fedezeti tartalékához tartozik.

Ezen túlmenően általában is megállapítható, hogy az egyes befektetési eszközök egyidejűleg mindkét ágazat fedezeti tartalékához rendelése azzal a következménnyel jár, hogy az adott befektetési eszközzel a két ágazat csak együttesen tud rendelkezni. Ez ellentétben áll az önkéntes nyugdíjpénztár által működtetett magánnyugdíjpénztár intézménye esetében a vagyongazdálkodás elkülönítésére vonatkozó, a fentiekben hivatkozott törvényi előírásokkal, mivel a két tartalék befektetési között kölcsönös függést eredményez. Ez továbbá rendkívül jelentős indokolatlan többletkockázattal jár és nem tekinthető prudensnek. Az önálló rendelkezési lehetőség hiánya alkalmatlanná teszi az adott befektetési eszközt arra, hogy a fedezeti tartalékkal szemben álló követelések fedezetéül szolgáljon.

A fentiekre tekintettel egy befektetési eszköz, vagy egy ingatlan nem tartozhat egyidejűleg a pénztár mindkét ágazata fedezeti tartalékához.

Lezárva: 2004. december 31-én.